

Møte tysdag den 20. mai 2008 kl. 10President: **Lodve Solholm**

Dagsorden (nr. 80):

1. Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren
2. Innstilling fra utenrikskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Høglund og Per Ove Width om aktiv inntrreden i NATOs rakettforsvarssystem (Innst. S. nr. 237 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:61 (2007-2008))
3. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 204 (2007-2008), jf. Dokument nr. 13 (2007-2008))
4. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 186 (2007-2008), jf. Dokument nr. 14 (2007-2008))
5. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2007 (Innst. S. nr. 205 (2007-2008), jf. Dokument nr. 17 (2007-2008))
6. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 206 (2007-2008), jf. Dokument nr. 18 (2007-2008))
7. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 203 (2007-2008), jf. Dokument nr. 19 (2007-2008))
8. Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2007 (Innst. S. nr. 207 (2007-2008), jf. Dokument nr. 20 (2007-2008))
9. Interpellasjon fra representanten Morten Høglund til utenriksministeren:

«FNs menneskerettighetskommisjon ble opprettet 10. desember 1946 med sikte på å fremme og beskytte universelle menneskerettigheter. Kommisjonen ble fra første stund et organ hvor noen av verdens verste regimer kunne blokkere forsøk på å få satt søkelyset på overgrep i eget land, og samtidig kritisere andre. Norge støttet opprettelsen av FNs menneskerettighetsråd 15. mars 2006, og vår tidligere FN-ambassadør ga sågar uttrykk for at det nye rådet innebar en styrking av menneskerettighetene. Under årets sesjon 3. mars lanserte utenriksministeren Norges kandidaturl for perioden 2009–2012 og ga samtidig uttrykk for at et godt legalt rammeverk allerede var på plass. Det nye

rådet skiller seg imidlertid ikke mye fra sin forgjenger, og land som Kina, Saudi-Arabia og Cuba har allerede effektivt bidratt til å trenere dets formål.

Hvordan vil utenriksministeren bidra til å styrke FN's menneskerettighetsmaskineri?»

10. Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2005 og 2006 (Innst. S. nr. 197 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 13 (2007-2008))
11. Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):
«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det innføres en adgang til å bruke skjønn ved vedtaket om inndragningens omfang ved fangst i strid med minstebestemmelsene, slik at full inndragning ikke benyttes der dette etter forholdene fremstår som urimelig.»
12. Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):
«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av dagens regler vedrørende fangstdagbok med sikte på forenklinger.»
13. Forslag fra stortingsrepresentant Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):
«Stortinget ber Regjeringen stanse nedbyggingen av Kystvakta.»
14. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U-864 ved Fedje i Hordaland (Innst. S. nr. 230 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:97 (2007-2008))
15. Referat

Presidenten: Det ligg føre ei rekkje permisjonssøknader:

- frå representantane Erling *Sande* og Sigvald Oppebøen *Hansen* om permisjon i tida frå og med 20. mai til og med 22. mai – begge for å delta som valobservatørar for OSSEs parlamentariske forsamling ved valet i Georgia
 - frå Arbeidarpartiets stortingsgruppe om sjukepermisjon for representanten Rolf Terje *Klungland* frå og med 20. mai og inntil vidare
 - frå Framstegspartiets stortingsgruppe om sjukepermisjon for representanten Vigdis *Giltun* frå og med 20. mai og inntil vidare
 - frå representanten Torbjørn *Andersen* om velferdspermisjon frå og med 20. mai og inntil vidare
 - frå representanten Vidar *Bjørnstad* om velferdspermisjon frå og med 20. mai og inntil vidare
- Presidenten foreslår at desse søknadene blir handsama straks og innvilga – og ser det som vedteke.

Frå første vararepresentant for Telemark fylke Lise *Wiik* ligg det føre søknad om å bli fritaken for å møte i Stortinget under representanten Sigvald Oppebøen Hansens permisjon, på grunn av utanlandsopphald.

Presidenten foreslår at denne søknaden blir handsama straks og innvilga – og ser det som vedteke.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Følgjande vararepresentantar blir innkalla for å møte i permisjonstida:
For Aust-Agder fylke: Ingrid *Skårmo*
For Vest-Agder fylke: Tom Rune *Thorvaldsen*
For Akershus fylke: Anita *Orlund*
For Sogn og Fjordane fylke: Knut Magnus *Olsen*
For Telemark fylke: Sindre Fossum *Beyer*
For Østfold fylke: Per Egil *Evensen*
2. Anita Orlund blir innvald i Lagtinget for den tida ho møter for representanten Vidar Bjørnstad.

Presidenten: Ingrid Skårmo, Tom Rune Thorvaldsen, Anita Orlund, Knut Magnus Olsen, Sindre Fossum Beyer og Per Egil Evensen er til stades og vil ta sete.

Val av setjepresidentar

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det blir valt to setjepresidentar for Stortingets møte i dag og resten av denne veka – og ser det som vedteke.

Presidenten vil foreslå Solveig Horne og Anders Anundsen. – Andre forslag ligg ikkje føre, og Solveig Horne og Anders Anundsen er samrøystes valde som setjepresidentar for Stortingets møte denne veka.

Utanriksminister Jonas Gahr Støre la fram 5 kgl. proposisjonar (sjå under Referat).

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik vil setje fram eit representantforslag.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:04:29]: På vegne av stortingsrepresentantene Jan-Henrik Fredriksen, Per Egil Evensen og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om etablering av nasjonalt kompetanse- og behandlingssenter for barn med hjerneskade.

Presidenten: Forslaget vil bli handsama etter reglementet.

Sak nr. 1 [10:04:53]

Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:05:23]: Det er utenrikspolitikken oppgave å ivareta norske interesser og fremme verdier som er viktige for oss. Dette skal vi greie i en tid med økende globalisering, der mange rammebetingelser ligger fast, men der også mange er i dyptgående endring.

Utenriks- og sikkerhetspolitikken må finne en avstemt balanse mellom kontinuitet og fornyelse om vi skal klare å gjøre Norge gjeldende, ta ansvar, og dermed trygge våre interesser.

Om vi ønsker at andre skal være relevante for oss, så må vi evne å være relevante for dem.

Vår engasjementspolitikk bygger på en erkjennelse av at norsk sikkerhet og norske interesser må ivaretas gjennom et tydelig fokus på våre nærområder – og på erkjennelsen av at relevans i dagens verden også handler om engasjement utenfor nærområdene.

Vår tids største utfordringer kan ikke isoleres geografisk. De er grenseoverskridende. Klima, kamp mot fattigdom, bekjempelse av internasjonal terror, spredning av smittsomme sykdommer, utfordringer knyttet til migrasjon, arbeidet for fred, nedrustning og forebygging av konflikter – alt dette politiske arbeidet utspilles på flere arenaer, og mange av dem ligger geografisk langt utenfor våre nærområder.

Norge er en overskuddsnasjon, politisk og økonomisk. Vi har kapasitet og krefter til å ta vår del av ansvaret for en tryggere verden. Slik vil vi gjerne kjennes igjen, særlig når omverdenen opplever Norge som privilegert, med store inntekter, stor formue og fred og stabilitet.

Derfor skal norsk engasjementspolitikk tjene norske interesser også på den måten at vi tar medansvar og bygger interessefellesskap med sentrale aktører, med partnere som vi også trenger for å fremme det som er viktig for Norge.

Sentrale oppgaver for oss våren 2008 gir et tidsbilde på denne tilnærmingen:

I april samlet vi Den internasjonale kontaktgruppen for Somalia i Oslo – en gruppe Norge har ledet sammen med USA, og som FN nå overtar ansvaret for. I starten av mai ledet vi giverlandsgruppen til palestinerne, AHLC, til minstermøte i London, som i tillegg ble den første store samlingen på politisk nivå om situasjonen i Midtøsten siden møtet i Annapolis i fjor høst. I den første uken av mai var vi vertskap for giverlandskonferansen for Sudan her i Oslo. For en uke siden hadde forhandlere for den filippinske regjering og den såkalte National Democratic Front of the Philippines uformelle, fortrolige fredssamtaler her i Oslo, hvor vi var vertskap og tilrettelegger, etter anmodning fra partene.

Gjennom fire regjeringer har Norge bidratt som tilrettelegger av politiske fredssamtaler på Sri Lanka. Det har vært oppturer og nedturer, og partene må bære ansvar for begge deler. Nå peker mye nedover. Norge er fortsatt rede til å bidra om det kan føre til veien mot fred.

Norge førte an i arbeidet for en sterkere internasjonal koordinering av innsatsen i Afghanistan, og dette fikk gjennomslag. Vi deltar nå i kjernegruppen for forberedelsene til Afghanistan-konferansen i Paris 12. juni i år.

Norge viser lederskap i sentrale deler av det globale klimaarbeidet, som i skogsatsingen og i arbeidet for å fremme fangst- og lagringsteknologi.

Med statsministeren i spissen har Norge skapt en allianse for å levere på to av de sentrale tusenårsmålene: kampen mot barnedødelighet og mødredødelighet. Denne

uken startet innspurten i Dublin i forhandlingene om en internasjonal konvensjon mot klaseammunisjon, som har uakseptable humanitære konsekvenser – en prosess som startet i Oslo i februar i fjor.

Jeg kunne nevnt flere eksempler på norsk engasjement og nærvær i internasjonale sammenhenger, men viktigere her i dag er spørsmålet: Hvorfor er dette av betydning for Norge?

For det første fordi fattigdom, klima- og miljødelegasjoner, migrasjon, konflikt og ustabilitet truer internasjonal fred og sikkerhet og derfor også norsk sikkerhet. Det er derfor i vår interesse å bidra der vi kan, ikke minst når vår innsats etterspørres, og når vår innsats på visse områder kan gjøre en forskjell.

For det andre fordi vårt engasjement gir oss en stemme det lyttes til, utover de områder og konflikter jeg nevnte. Norsk utenrikspolitikk kjennetegnes ved å være engasjert. Vårt aktive engasjement gir derfor tilgang til sentrale internasjonale beslutningstakere og -arenaer som er viktige for Norge også i andre sammenhenger. Dette er en tilgang vi alltid har behov for. Og som et land utenfor EU, den kanskje viktigste regionale beslutningsarena verden har sett, kan det være krevende for Norge å få tilgang i en del sammenhenger. I vår verden er ikke et land relevant bare ut fra hvem det er og hvor det ligger. Det er også avgjørende hva landet gjør, og hvilke løft det er rede til å ta.

Og så en tredje dimensjon: Engasjementspolitikk er verdipolitikk. Politikk som ikke forankres i verdier, er vilkårlig og ustabil og derfor verken bærekraftig eller effektiv. Norges engasjementspolitikk har sitt ankerfeste i verdier som solidaritet, menneskerettigheter, fred og en internasjonal rettsorden som beskytter de svake og legger bånd på de sterke.

I norsk debatt mener noen at vi må legge mer vekt på norske interesser og mindre vekt på et bredere engasjement. Jeg mener at det er et falskt dilemma, for vi tar dårligere vare på norske interesser om vi ikke viser evne og vilje til engasjement. En snever forståelse av norske interesser er også dårlig interessepolitikk. Moderne realpolitikk handler om evnen til å favne bredden av det nye globale interessefellesskapet vi er en del av.

La meg ta to eksempler for å illustrere dette og hvordan utvikling såkalt langt borte er nært Norge.

Først til utviklingen i Midtøsten. På en rekke ulike områder vil den politiske, sosiale og økonomiske utviklingen i Midtøsten berøre Norge direkte. Så godt som alle land i verden berøres av konfliktene i dette området. De påvirker verdensøkonomien og det bredere politiske klimaet internasjonalt. Men det er også flere sammenhenger. Midtøstens framtid vil ha direkte betydning for Norges strategiske posisjon. Vedvarende høy usikkerhet mellom Israel og palestinerne, uroligheter i Golfområdet, Irans økende innflytelse og en eventuell spredning av konflikten i Irak vil kunne øke den globale konkurranse om knappe energiressurser, forsterke behovet for å utvinne ressurser i nordområdene og derfor påvirke Norge i betydelig grad.

Tilsvarende går det i dag en lang linje mellom spenningsene i mange samfunn, også i det norske, med hensyn til religioner og kulturer og religiøse og politiske grunnfor-

hold i Midtøsten. Karikaturstriden i 2006 er ett utslag av disse spenningene. Følelsen av ekskludering og rekrutteringen av unge europeiske muslimer til radikale politiske grupperinger etter 11. september 2001 er et annet utslag.

Norge har stått seg godt på ikke å politisere produksjon og salg av våre olje- og gassressurser. Men vi må sikre at vi har den best mulige forståelsen av den politiske og strategiske utviklingen i de sentrale der viktige politiske beslutninger tas om verdens energipolitikk – fordi viktige deler av norsk næringsliv med sin erfaring nå engasjerer seg i disse landene, fordi handling så det monner på klimaområdet må inkludere de store olje- og gasstatene, og fordi det er i Norges interesse å ha nærvær de stedene der energibeslutningene formes. Derfor har vi styrket vårt utenrikspolitiske kontakt med sentrale oljeproduserende land i Golfen. Derfor opprettet vi en norsk ambassade i Algerie, som sammen med Russland og Norge i dag er Europas gassleverandører. Vi er til stede i Aserbajdsjan, og vi vurderer nå å sikre oss en ny tilstedeværelse i Sentral-Asia. Dette er med andre ord regioner og land som er sentrale for våre kjerneinteresser.

For det andre Afghanistan: Afghanistan illustrerer hvor nært Norge i dag er flettet sammen med andre land, og hvordan hendelser langt borte påvirker oss her hjemme. ISAF-styrken i Afghanistan har sitt mandat fra gjentatte vedtak av et enstemmig sikkerhetsråd i FN. ISAF er NATOs viktigste engasjement, og NATO er vårt sikkerhetspolitiske ankerfeste.

Vårt ISAF-engasjement har innvirkning på Norge, både direkte ved operasjonens betydning for å stabilisere Afghanistan og ved at vi bidrar til at afghanerne får kontroll over eget land. Operasjonen skal også hindre at internasjonal terrorisme på ny får et arnested, og den skal støtte bekjempelsen av den stadig voksende opiumsproduksjonen.

For få år siden ville få sett noen sammenheng mellom utviklingen på landsbygda i Afghanistan, fjellområder i Pakistan og det norske samfunnet. Men i dag står alt dette i sentrum også for vårt eget lands og for de transatlantiske lands sikkerhetsutfordringer.

La oss så vende blikket en annen retning – mot nord, et hovedområde for norsk engasjement.

Norge har en åpen økonomi, lang kystlinje og store havområder og er avhengig av en robust, FN-basert internasjonal rettsorden. Med voksende interesse for de nordligste havområdene øker denne betydningen for oss. Å bidra til å støtte opp om og utvikle det internasjonale rettssamfunnet er derfor en norsk kjerneinteresse.

De 22 tiltakspunktene i Regjeringens nordområdestrategi dekker et bredt felt, til havs og på land, og i forhold til andre land. Gjennomføringen av strategien vil bli omtalt i Regjeringens forslag til statsbudsjett for neste år, og vi vil legge fram en samlet oversikt våren 2009. Den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten legger de miljømessige rammebetingelsene for en bærekraftig utnyttelse av havområdene i nord.

Den viktigste ytre forandringen siden Regjeringen første gang la fram hovedlinjene i nordområdepolitikken, er den raske nedsmeltingen av polisen som vi nå observerer. De siste forskningsresultatene indikerer en raskere

nedsmelting enn det som går fram av Klimapanelets fjerde hovedrapport. Vi må arbeide for å bremse denne utviklingen, og klimaarbeidet må derfor ha første prioritet. Dette gjør det enda viktigere å få fram Arktis' betydning for klimautviklingen både regionalt og globalt.

Mange fokuserer nå på økte muligheter til å drive økonomisk aktivitet innen petroleum, fiskerier og skipsfart, og på at nye isfrie områder kan bli tilgjengelige for utnyttelse av de fornybare og ikke-fornybare naturressursene. Her må Norge finne balansen mellom det overordnede klimamålet og ivaretagelsen av norske interesser i nord.

Kortere skipsruter kan åpnes til Asia og Amerika. I løpet av noen tiår – kanskje enda tidligere – kan det bli økt press for ny økonomisk aktivitet i Arktis.

Med andre ord: Norsk nordområdepolitikk får en tilleggsdimensjon og et geografisk perspektiv som strekker seg mot polpunktet. Det understreker igjen betydningen av det folkerettslige rammeverket, der ikke minst havretten angir sentrale spilleregler.

Den mye omtalte «flaggplantingen» på Nordpolens havbunn – eller hvor det nå var – skaper hos noen et inntrykk av Arktis som et rettsomt område. La oss da med stor ro slå fast at ansvar og rettigheter også i Polhavet styres av havretten. Her er det ikke fritt fram.

Dette var det bred enighet om da Norge inviterer rettssjefene fra utenriksdepartementene i de fire øvrige polkyststatene i tillegg til Norge – altså Canada, Danmark/Grønland, USA og Russland – til et møte i Oslo om disse spørsmålene i oktober i fjor.

Med samme formål og i samme krets deltar jeg på en konferanse på Grønland i neste uke, som jeg er invitert til av den danske utenriksminister. Der vil utenriksministrene markere enighet om reglene for Polhavet og om behovet for å møte de nye utfordringene, slik at vi kan sikre en ansvarlig forvaltning av havområdet.

Det grunnleggende rettsgrunnlaget er klart, men vi trenger statenes gjennomføring av inngåtte avtaler. Og vi trenger mer politikk, mer systematisk politisk innsats, for å møte alle virkningene av klimaendringene i dette sårbare området.

Et bilde på utviklingen i nord er at vi har gått fra å stå overfor én stor militær trussel til å møte et knippe av sammensatte risikofaktorer. Nordområdepolitikken krever at vi forstår hva som ligger fast, og hva som er i endring.

Utfordringene – også når det gjelder sikkerhet – knyttes i økende grad til klima og miljø, energi, fiskerier og sjøtransport. De tradisjonelle militærstrategiske problemstillingene er fortsatt relevante, men de er ikke lenger dominerende. De skyver ikke alt annet til side.

Forholdet til Russland utgjør som tidligere en hovedakse i norsk nordområdepolitikk. Men perspektivet endret seg etter den kalde krigen, og gjør det fortsatt. Samtidig er det slik at to forhold forblir konstante: for det første at Norge er nabo til en stor stat med interesser og ambisjoner i våre nærområder, og for det andre at dette forholdet underbygger vårt behov for urokkelig euroatlantisk sikkerhetsforankring.

På samme tid framstår det nye Russland som en arvtaker av blandet kost fra sin egen sammensatte historie.

Et selvbevisst land med store energiinntekter viser seg nå fram og søker respekt som regional og internasjonal aktør. I noen sammenhenger skjer dette gjennom et handlingsmønster vi kjenner igjen, som ved å gjenoppta et militært øvelsesmønster i våre nærområder.

Dette skjer på bred front og kan ikke tolkes som en trussel mot Norge. Men det er et følbart nærvær vi følger nøye. Russisk militær flyaktivitet som forstyrrer sivil lufttrafikk i våre nærområder, slik vi erfarte i umiddelbar nærhet av oljeinstallasjonene i Nordsjøen i desember i fjor, bør være unødvendig og er ikke representativt for det generelt gode forholdet mellom våre to land. Dette gir vi klart uttrykk for.

Det russiske politiske systemet gjennomgår en kraftfull utvikling. Tidligere i måneden skiftet landet president etter valg – i seg selv en historisk hendelse – selv om resultatet virket som gitt på forhånd da Dimitrij Medvedev tok over som Vladimir Putins etterfølger.

Fortsatt er det kritiske mangler ved det politiske systemet, knyttet bl.a. til ytringsfrihet og spørsmål ved det politiske systemets pluralisme. Og meldinger fra Tsjetsjenia bærer fortsatt bud om alvorlige menneskerettsbrudd.

Vi må fortsatt leve med mange ubesvarte spørsmål. Russland er åpnere og mer tilgjengelig enn i tidligere tider. Igjen fascineres europeere av den russiske kulturناسjonen. Russland er en del av verdensøkonomien, men er fremdeles ikke omfattet av det multilaterale bindingsverk av regler som er nedfelt i WTO og OECD, hvor forhandlinger om medlemskap pågår. Korrupsjon og vilkårlighet er fortsatt framtrødende. Vi skal ta president Medvedev på alvor når han sier at hans største oppgave er å forankre rettsstaten.

Norge har gjennomgående opplevd en positiv utvikling i det bilaterale forholdet til Russland. Handelen øker. Flere enn noen gang reiser begge veier. Men i flere sammenhenger framstår Russland med vekslende forutsigbarhet og kan være en krevende samarbeidspartner. Det understreker betydningen av langsiktighet, fasthet og tydelig norsk forankring i allianse med euroatlantiske partnere.

Vi har opplevd økt russisk oppmerksomhet omkring arbeidet mot ulovlig fiske. Det er positivt. Fra norsk side vil vi fortsatt prioritere jevnlig tilstedeværelse og hyppig kontroll av fiskeriaktiviteten i nordlige havområder under norsk jurisdiksjon. Vi må være forberedt på å håndtere de ulike utfordringer som vi har sett kan oppstå. Forutsigbarhet i vårt reaksjonsmønster er viktig for å sikre stabilitet og bærekraftig utnyttelse av ressursene i disse områdene også i framtiden.

De siste 15–20 årene har gitt Norge utvidet utenrikspolitisk handlingsrom i nordområdene. Det la grunnlaget for Barentssamarbeidet, for styrket kontakt mellom myndigheter over grensen og for et bredt folk-til-folk-samarbeid. Her gjør Norge viktige erfaringer som vi prioriterer å videreutvikle og dele med europeiske og atlantiske partnere, også med våre venner i EU.

Vår visjon må være at den norsk-russiske grensen kan bli en vanlig europeisk grense, uten unødige hindre for bevegelse av personer, varer og tjenester. Målet er visumfrihet, slik det er formulert i den nye visumavtalen, selv om det er et stykke igjen dit. Avtalen vil tre i kraft så snart

den er godkjent av Dumaen, noe vi håper vil skje i løpet av sommeren.

Vi har kartlagt og foreslått forenklinger i grensepasseringen. Vi ønsker bedre service og forenklet passering, samtidig som Norges forpliktelser til å kontrollere Schengen-grensen med Russland oppfylles.

Vi letter mulighetene til rekruttering av russisk arbeidskraft, slik stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring skisserer. Vi må utvikle regelverk og praksis for visumutstedelse, grensepassering og rekruttering av arbeidskraft på en slik måte at det fremmer og ikke hemmer økonomisk samkvem.

Utbygging av Sjtokman-feltet og planene om ny gruvedrift i Sør-Varanger gjør dette aktuelt, i likhet med mye annen aktivitet i denne regionen.

Når jeg om tre uker møter min russiske kollega Sergei Lavrov ved grensen – én dag i Kirkenes og én dag i Murmansk – vil styrket grenseregionalt samarbeid stå sentralt.

Vi er enige med guvernør Jevdokimov fra Murmansk om å se på muligheten for å utvikle et såkalt tvillingbysamarbeid mellom grensekommunene Sør-Varanger og Petsjenga.

Vi vil undersøke om det er mulig å få russiske myndigheter med på å utforme såkalte grenseboerbevis for befolkningen i de grensenære områdene i Norge og Russland. En ordning med et slikt bevis, som skal forenkle prosedyrene ved grensekryssing, vil kunne få stor betydning. Dessuten er en arbeidsgruppe ledet av vegsjefen i Region Nord og viseguvernøren i Murmansk i dialog om samferdselsplaner for grenseområdet. Dette vil fra vår side også bli vurdert i forbindelse med Nasjonal transportplan 2010–2019.

Så må vi ha et helhetlig perspektiv på økosystemet i havet. Vi tar med oss erfaringene fra norsk sokkel og prinsippene fra forvaltningsplanen til samarbeidet med Russland og dialogen med russiske myndigheter. Vi arbeider nå med prosjekter som bidrar til å sikre høyere standarder for helse, miljø og sikkerhet i hele Barentshavet, bl.a. er det et prosjekt om utvikling av slike HMS-standarder for virksomheten på sokkelen og for skipsfarten i arktiske farvann som drives fram av Det Norske Veritas, og som i første runde finansieres av Utenriksdepartementet.

Kunnskap er navet i nordområdestrategien. La meg nevne ett aktuelt eksempel: Flere land – og EU – er opptatt av å utvikle integrerte systemer for sivil overvåking av havområdene i nord, systemer som skal binde sammen ulike databaser for å sikre helhetlig overvåking og varsling. Norge har utviklet delsystemer innen overvåking av skipsfarten, fiskeflåten, havmiljøet og været. Det må være en nasjonal oppgave å knytte disse sammen til et helhetlig overvåkings- og varslingssystem. Det vil være fordeler, men også kostnader, ved å knytte disse sammen til et helhetlig system.

Gjennom kunnskapsprogrammet Barents 2020 er SINTEF gitt i oppdrag å gjennomføre et forprosjekt for et slikt system for havområdene i nord. Vi legger spesielt vekt på å trekke med kunnskapsmiljøene i nord i dette arbeidet. Om et slikt prosjekt lar seg gjennomføre, kan det gi oss et unikt verktøy for å håndtere den framtidige ut-

viklingen i nordlige havområder. Det kan samtidig bli en arena for nært samarbeid med andre land – som Russland, Island og Danmark. Endelig vil vi innen rammen av Barents 2020 finansiere et forskningsprogram for utenrikspolitikk og nordområdene. Programmet ble utlyst i februar, og tildeling til en passende institusjon vil bli gjort før sommeren.

Nordområdesatsingens fokus trekkes altså ytterligere nordover. Norge leder nå arbeidet i Arktisk råd og etterfølges av Danmark og Sverige – dvs. seks år med felles nordiske arbeidsprogram. Rådet har lagt stor vekt på kunnskap og vitenskap, særlig knyttet til klima. Arbeidet, igangsatt av rådet, har gitt viktige bidrag til forståelsen av klimaendringene.

Arktisk Råd er et naturlig organ for å utmeisle mer av den politikken vi trenger for polområdet. Det krever at regjeringene og organisasjonene, bl.a. med viktig urfolk-deltakelse, er rede til å sette slike politiske dagsordener. Å forankre en sterkere politisk tilnærming vil stå sentralt for Norge fram mot ministermøtet i Tromsø neste vår. Her legger vi opp til nært samarbeid med den arktiske parlamentarikerforsamlingen.

Videre opplever vi økt internasjonal interesse for Svalbard. Vi ønsker aktivitet og oppmerksomhet velkommen. Vi merker også at andre lands regjeringer utviser større interesse. Vi minner da om at det er borgere og selskaper som etter Svalbardtraktaten har rettigheter på øygruppen, ikke fremmede stater som sådanne.

Norge viderefører de lange linjene i norsk svalbardpolitikk. Det innebærer korrekt overholdelse av Svalbardtraktaten og kontroll med at den blir etterlevd. Det innebærer konsekvent og fast håndhevelse av suvereniteten, og bevaring av ro og stabilitet i området. Det innebærer også å sikre at Svalbard forblir et av verdens mest bevarte villmarksområder.

Vi legger vekt på en korrekt, konsekvent og fast håndhevelse på grunnlag av norsk rett. Det gir forutsigbarhet for alle aktører, og det sikrer likebehandling. Samtidig må vi også dekke nye behov innen lovgivning og forvaltning. Derfor har Regjeringen tatt initiativ til at det utarbeides en ny svalbardmelding som vil bli framlagt innen utløpet av denne stortingsperioden.

La meg vie den nordiske dimensjonen særlig oppmerksomhet. Vi opplever en mulig renessanse for nordisk politisk samarbeid. Det skyldes et sammenfall av viktige utviklingstrekk.

For det første: De nordiske landene er i dag forankret i bredere europeiske samarbeidsordninger. Vi snakker ikke om Norden som en definerende ramme for forankring på områder som forsvar, økonomi eller handel, slik tilfellet var på slutten av 1940- og begynnelsen av 1950-tallet. For de fem nordiske landene representerer NATO og/eller EU de sentrale utenriks- og sikkerhetspolitiske ankerfester. EØS-avtalen knytter de nordiske landene nå sammen i en felles markedsramme. Dette sikrer like spilleregler og den forutsigbarheten som Norden alltid har ønsket. EØS-avtalen er dermed vår viktigste nordiske samarbeidsavtale.

For det andre: Noe av det mest nyskapende regionale samarbeidet har vokst fram nettopp i Norden, fra Nordisk

Ministerråd til Barentssamarbeidet, Østersjøsamrådet og Arktisk Råd.

For det tredje: En ny sikkerhetspolitisk dagsorden gjør det attraktivt og relevant for de nordiske landene å søke tettere samarbeid. Igjen: Ikke på tross av samarbeidet i de bredere rammene, som i henholdsvis NATO og EU, men kanskje snarere på grunn av de mulighetene dette gir.

Vi ser at det er nye utfordringer i nord som ikke automatisk kan henvises til de bredere rammene, NATO og EU, men som bør håndteres av landene som lever med og må håndtere de spørsmål jeg nevnte – klimaendringer og miljø, kriminalitet, migrasjon, inkludering, transport, ressursforvaltning og grenseregionalt samarbeid, for å nevne noe.

De fem nordiske landene utgjør sammen kjernen. Våre utenrikspolitiske konsultasjoner får nå økt dybde og økt relevans. Norge, Sverige og Finland vier særlig oppmerksomhet til hovedutfordringer lengst nord på den skandinaviske halvøy, herunder forholdet til utviklingen i Nordvest-Russland. Norge og Danmark utdypet samarbeidet om arktiske spørsmål, og sammen med Danmark og Island utvikler vi samarbeidet omkring Nord-Atlanteren.

Det er interessant at samarbeidet på forsvarsnivå er en viktig drivkraft i denne tilnærmingen. Finland og Sverige har hatt slikt samarbeid over tid. Nå ser de norske, svenske og finske forsvarsmyndighetene etter et rom for tettere samarbeid og integrasjon. Dette er økonomisk fornuftig for relativt sett små forsvarssystemer, men det åpner også perspektiver for mer samordning, samøving og felles deltakelse i operasjoner.

NATO-toppmøtet i april rettet fokus mot alliansens videre utvikling i forhold til de sikkerhetspolitiske utfordringer. Toppmøtet samlet seg om behovet for å utvikle NATO som organisasjon, og å være i stand til å møte nye sikkerhetsutfordringer som informasjonssikkerhet, energisikkerhet og maritim overvåking. I alle disse sammenhengene prioriterer vi nå å holde fokus på sikkerhetsutfordringene i NATOs nærområder, inkludert nordområdene. Her må vi være den viktigste talsmannen. Samtidig opplever vi at utvidelsen av alliansen har hatt stor oppmerksomhet siden midten av 1990-tallet. Dette har bidratt til økt fokus på andre regioner av Europa, og det har vært en kilde til vedvarende friksjon overfor Russland.

Det er viktig å minne om at hvert land står fritt til å velge sin egen alliansetilhørighet, slik vi gjorde i 1949. Det har også Russland erkjent. Utvidelsene av NATO og EU har gitt de nye medlemslandene stabilitet i en krevende utviklingsperiode. Det er positivt. På toppmøtet i Bucuresti ble det gitt klarsignal til Albania og Kroatia, og til Makedonia når navnestriden med Hellas er løst. Videre ble det gitt entydige signaler om at døren står åpen for Ukraina og Georgia.

Samtidig er det viktig å videreutvikle samarbeidet mellom NATO og Russland. Det krever innsats fra begge parter. Det pågår samtaler om en mulig løsning på striden omkring CFE-avtalen, selv om det er få synlige framskritt. Utbyggingen av det amerikanske missilforsvarssystemet drøftes fortsatt med et skeptisk Russland, noe russisk-amerikanske samtaler her i Oslo i går bekreftet.

Det er av stor betydning at alliansens 26 medlemmer holder fast ved NATOs lange tradisjon med å arbeide seg fram til kompromisser. Denne evnen til kompromiss preget NATO-toppmøtet i Bucuresti og har bidratt til utviklingen av alliansesamarbeidet. Norge har en klar sikkerhetspolitisk begrunnelse for sin forankring i NATO, i likhet med mange av de nye NATO-medlemmene. Samtidig har vi mange tiårs erfaring med pragmatisk samarbeid med vår nabo i nord, og vi har de siste årene hatt konstruktivt samarbeid både bilateralt og regionalt med Russland gjennom Barentssamarbeidet. Alt dette er erfaringer Norge legger vekt på å ta med seg i NATO og i arbeidet i NATO-Russland-rådet.

La meg så skifte perspektiv og utsyn. Jeg begynte min redegjørelse med å snakke om engasjementspolitikk, og internasjonalt pågår det nå en debatt om vilkårene for moderne engasjementspolitikk. I debatten gjøres følgende hovedpoeng: Evnen til å løse konflikter og fremme utvikling avgjøres av evnen til å bruke et bredt sett av virkemidler og et aktivt diplomati. Bruk av militær makt inngår i registeret av virkemidler, men vil ikke være mer enn et supplement til en bredere tilnærming der politiske, økonomiske, kulturelle og sosiale forhold også tillegges vekt – ikke minst når utfordringene vi møter, er så sammensatte.

Det er også debatt om holdningen til autoritære regimer og ytterliggående politiske bevegelser: Skal de isoleres eller boikottes, eller skal de engasjeres, møtes, med sikte på å påvirke og endre deres atferd? Dette er krevende avveininger og dilemmaer. De siste ukene har naturkatastrofene i Asia vist slående forskjeller på Kinas og Burmas håndtering av krisene. Burmas avvisning av assistanse til nå har kastet et uhyggelig lys over slike situasjoner.

Den humanitære katastrofen i Burma stiller igjen spørsmålet: Hvordan kan vi påvirke landets regime til å åpne opp? Fra norsk side har vi i den første fasen etter katastrofen konsentrert oss om hva som best kunne styrke hjelpearbeidet på bakken. Vi har forsøkt å engasjere naboland i regionen til å bruke sine kanaler inn til Burma. Målet er å påvirke militærregimet til å åpne opp for en utenlandsk nødhjelpsbestand og få i stand en dialog.

De siste dagene har det vært tegn til at regimet åpner døren på gløtt. Den muligheten må vi benytte. Derfor reiser statssekretær Raymond Johansen til Burma i dag for å delta på møter om situasjonen i landet og om utviklingen i nødhjelpsarbeidet. Her vil også FNs generalsekretær delta. Reisen vil forhåpentligvis gi mulighet for å skaffe seg et førstehåndsintrykk av situasjonen i de flomrammede delene av landet, og til å knytte kontakter med regimet.

Det vil alltid være uakseptabelt å skulle premiere regimer eller grupperinger som bryter etablerte internasjonale normer. Samtidig viser mange erfaringer at isolasjon og sanksjoner snarere kan styrke maktthaverne og presse fram mer ekstreme holdninger og mer ekstrem politikk. Det er dilemmaet.

Denne diskusjonen får også betydning når det gjelder krigen mot terror, som ble lansert 11. september 2001 etter de krigslignende angrepene på USA, og som utløste USAs legitime rett til selvforsvar. Siden har krigsbegrepet vært et dominerende paradigme. Det har bl.a. bidratt til å endre

den internasjonale debatten om hvordan vi løser konflikter og forebygger krig. Og det har redusert rommet for engasjementspolitikk og bruken av politiske verktøy i kampen mot terrorhandlinger.

Terrorisme kan verken aksepteres eller tolereres. De som begår terrorhandlinger, må nedkjempes, arresteres og stilles til ansvar. Angrep mot sivile utfordrer enhver stats grunnleggende ansvar for å beskytte sine innbyggere. Vi må ha rett til å forsvare oss, og om nødvendig med militære midler. Men det er også en økende erkjennelse av at dette ikke er tilstrekkelig. Det må en bredere tilnærming til FNs globale strategi mot terrorisme legges nettopp vekt på å se langsiktig arbeid og bekjempelse på kort sikt i sammenheng – en tilnærming der arbeidet for å styrke rettsstaten er like viktig som arbeidet for rettslig forfølgelse av terrorister. Norge bidrar til oppfølging av denne strategien, både i samarbeid med FN, med enkeltland og regionale organisasjoner.

At militær tilnærming til bekjempelse av terrorisme ikke er nok, ser vi i Afghanistan. Oppgaven med å stabilisere Afghanistan og sikre landets gjenoppbygging og utvikling kan ikke reduseres til militært å nedkjempes opprørsgruppene. De må møtes med fasthet, også militært. Men Afghanistans framtid kan ikke vinnes militært. Afghanistans komplekse problemer, internt og med naboland, kan ikke løses som en del av kampen mot internasjonal terrorisme, kan ikke reduseres til det. Framgang kan bare skje ved en kombinasjon av økt sikkerhet, utvikling og nasjonal forsoning.

President Karzai har ved gjentatte anledninger tatt til orde for en bred politisk forsoning som inkluderer ulike grupper i landet. Slike synspunkter fremmes nå også av deler av opposisjonen. Dette tegner til å bli en sentral problemstilling i de afghanske valgene neste år. Forsoning vil ikke minst bli viktig for å kunne gjennomføre valgene. Men forsoningen må være afghanernes eget verk.

NATOs toppmøte la stor vekt på at et bredt sett av virkemidler er nødvendig for den internasjonale innsatsen i Afghanistan. Det var enighet om å styrke FNs rolle, og at FN skal ha ansvaret for å koordinere den internasjonale innsatsen, noe også utnevnelsen av Kai Eide bærer bud om. Videre ble det vedtatt en strategisk politisk-militær plan for NATOs engasjement framover. Planen understreker behovet for afghansk eierskap, styrket koordinering og regional tilnærming. Dette er en linje Norge har arbeidet for, og som vi støtter aktivt. Nå pågår arbeidet med en politisk utviklingsplan som skal følge opp afghanske prioriteringer under Afghanistan-konferansen i Paris i juni.

Utfordringen knyttet til politisk dialog oppstår ikke minst i møte med aktører som politiske, sosiale og religiøse grupperinger, for i utenrikspolitikken er statene fortsatt hovedaktører, og stater er trenet til å forholde seg til andre stater. Det er langt mer krevende å forholde seg til grupperinger. Flere av dem, som tigrene på Sri Lanka, Hamas og Hizbollah i Midtøsten, er ført opp på internasjonale terrorlister og stengt ute fra politiske kontaktnett. Men betyr det at de blir svekket, og at de mister innflytelse og oppslutning? De spørsmålene må vi våge å stille.

Midtøsten gir en rekke eksempler. Norge støttet pales-

tinernes president Abbas i hans bestrebelser på å danne en samlingsregjering som samlet over 90 pst. av grupperingene i den folkevalgte forsamlingen. Hans tilnærming var at dette ville engasjere og forplikte Hamas til å velge den politiske veien. Det ville legge press på bevegelsen og skille mellom moderate og ekstreme elementer. Palestinerne må selv bære et hovedansvar for at denne samlingsregjeringen brøt sammen. Men det internasjonale samfunnet må også ta sin del av ansvaret. Boikotten ble opprettholdt. Regjeringen ble fortsatt isolert. De som tok sjansen på å gå den politiske veien, fikk lite å vise til.

I dag er situasjonen enda mer alvorlig. Palestinerne er delt. Gaza er isolert i en humanitær krise. Israel rammes av ekstremistenes raketter og svarer med militære reaksjoner. Vold som avler vold, rammer sivile på begge sider. Spenningen stiger i Libanon. Irans innflytelse øker.

Forhandlingene mellom Israel og palestinerne pågår, og de har vår aktive støtte, men frustrasjonen på bakken øker. Det blir krevende å trygge freden om ikke de sentrale aktørene ansvarliggjøres og trekkes inn i den politiske prosessen.

Det sterke amerikanske engasjementet for å legge til rette for en fredsløsning er et viktig bidrag i denne uoversiktlige og vanskelige situasjonen. Amerikanerne kom sent, men de kom kraftfullt. På samme måte støtter Norge det viktige arbeidet som den internasjonale Midtøstenkvartettens utsending, Tony Blair, gjør for å legge et grunnlag for økt ferdsel og økt økonomisk virksomhet i det palestinske området.

Vårt mål står fast – en slutt på okkupasjonen, en framforhandlet fredsløsning på de såkalte sluttstatusspørsmålene som kan sikre at Israel og en palestinsk stat kan leve side om side i fred, innenfor internasjonalt anerkjente grenser.

Jeg tror likevel vi i dag må si det klart: Tostatsløsningen er partenes erklærte mål, og den har verdenssamfunnets støtte. Men det krever at det tas målbare skritt på veien mot dette målet. Om utviklingen på bakken fortsetter å gå i negativ retning, setter det visjonen om tostatsløsningen i reell fare.

Til sist: Innsats for menneskerettighetene er også i Norges interesse. Engasjement for å styrke menneskerettighetene er blant våre mest effektive virkemidler for å forebygge konflikt og fremme utvikling. Bare land som respekterer grunnleggende menneskerettigheter, kan over tid bidra til den stabile internasjonale rettsorden som Norge og andre land er tjent med.

Verdenserklæringen om menneskerettighetene er 60 år i år, og utviklingen på dette feltet må regnes som et av de viktigste resultatene av alt internasjonalt samarbeid i løpet av disse årene. Menneskerettighetene har sikret seg en sentral dagsordenmakt. Nesten alle stater hevder i dag å bygge på respekt for de universelle menneskerettighetene.

Det har vokst fram et innflytelsesrikt, høyt kompetent og uavhengig sivilsamfunn som påtaler menneskerettighetsbrudd. Dette er godt hjulpet av mediene og en informasjonsteknologi som gjør verden delaktig og engasjert – samtidig. Likevel er virkeligheten langt mer krevende. Amnesty International dokumenterer at det forekommer alvorlige brudd på menneskerettighetene i et flertall av

verdens land. Spriket mellom forpliktelser og realiteter er slående.

Tidligere i år rapporterte den amerikanske tenketanken Freedom House om de første tegn siden 1994 til at demokratiske verdier er i tilbakegang, og at autoritære styresett vinner fram. Slike utviklingstrekk endrer det normative klima. Det gir oss store utfordringer, for det er også slik at land og regioner med store menneskerettighetsutfordringer nå øker sin innflytelse i verden. Dette gjelder for en rekke av verdens ledende energistater, som er viktige for Norge fordi vi selv er en energistat, og fordi disse statenes medvirkning er avgjørende for å lykkes i klimapolitikken. Det betyr at stater vi bør og må forholde oss til, samtidig er på kryssende kurs med oss i synet på menneskerettigheter, demokrati og politisk styresett. I slike møter må vi ha en fast verdiforankring. Vi må ha en tydelig stemme. Vi må ha et bredt engasjement som øker muligheten for påvirkning. Vi må være utålmodige, men samtidig må vi holde fast ved et langsiktig perspektiv.

Norge er kandidat til FNs menneskerettighetsråd. Vi vet at Norge trolig vil tilhøre mindretallet i dette rådet i viktige spørsmål, men det kan aldri være grunn til å utebli. Vår strategi må være å arbeide for å endre styrkeforholdet og forsvare og fremme prinsipper som er universelle. Det er ikke såkalt vestlige verdier. De er menneskehetens verdier og alle menneskers rettigheter, slik vi får anledning til å diskutere senere i dag.

Derfor er det avgjørende ikke å falle inn i forenklete, skjematisk bilder om at verden er delt inn i «vi» og «de andre», eller at vi står oppe i en «kollisjon mellom sivilisasjoner». Slike forenklinger er lite egnet til å forstå og gjøre noe med dagens komplekse globale virkelighet. Splid og konflikter oppstår vel så mye langs politiske, sosioøkonomiske og religiøse skillelinjer innad i regioner, religioner, kulturer og nasjoner som mellom såkalte vestlige og orientalske samfunn. Bare i ekstreme unntakstilfeller tjener vi menneskerettighetene eller kampen for klima, fattigdomsbekjempelse eller fremme av fred og utvikling ved å unnlate å møte andre lands ledere. Det er ikke for mye kontakt mellom grupper med interessemotsetninger. Det er for lite.

Derfor er vår holdning til land som Kina at vi søker dialog og tilgang, at vi vil bruke alle de kanalene som vårt åpne og sammenvevde verdenssamfunn gir oss for innflytelse. Det gjør vi for å si fra om vårt syn på menneskerettighetsbrudd og situasjonen for ytringsfrihet og religionsfrihet – både før, under og etter De olympiske leker i august. Og det benytter vi i disse dager når vi slipper til med humanitær støtte til de hardt prøvede jordskjelvområdene i Kina.

Næringslivets samfunnsansvar får stadig større oppmerksomhet både politisk og for næringslivet selv. Vi ser at bedrifter som evner å innrette sin virksomhet etter gode etiske og miljømessige bærekraftige prinsipper, kan styrke sin markedsposisjon og konkurransekraft både ute og hjemme. Næringslivets samfunnsansvar har derfor en viktig utenrikspolitisk dimensjon og vil bli drøftet i en egen stortingsmelding som framlegges i løpet av året.

Vår verden sliter med et underskudd på politisk vilje

og evne til å finne moderne løsninger på en lang rekke store utfordringer. Det mangler politisk vilje til å ta i bruk løsninger som er kjente, men som er krevende. Ikke minst gjelder det viljen til å gjøre de internasjonale styringsorganene – med FN i sentrum – i stand til effektiv handling.

I vår globale tidsalder møter vi en ny generasjon utfordringer, der de kjente løsningene ikke duger, og der nytenkning og ny handling trengs. En internasjonal nøkkelutfordring har klare likhetstrekk fra viktige lærdommer i vår egen historie. Det handler om å utvikle politiske systemer for rettferdig byrdefordeling. Det handler om å mobilisere den handlekraften som følger av opplevelsen av fellesskap, om at de som er best stilt, må bære den tyngste bør, om at før kampen mot fattigdom vinnes, blir veldig lite annet viktig.

Verden trenger nå en ny avtale for verdenshandelen. Verdensøkonomien hadde trengt stimulansen fra et gjenombrudd i WTO-forhandlingene. Det hadde også gitt de fattige landene den ordnede tilgang til markeder som de trenger. Hvorvidt det er tilstrekkelig politisk vilje globalt sett til å avslutte runden, er usikkert, men Norge er rede til å bidra.

Verden trenger framskritt innen nedrustning, rustningskontroll og ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen. Nå pågår arbeidet for å forby klaseammunisjon, som har uakseptable humanitære konsekvenser, og vi har jobbet strategisk for å sette atomnedrustning langt høyere på den internasjonale dagsordenen.

Verden trenger synlige framskritt på veien mot klimakonferansen i København neste år. Vår evne til å møte klimautfordringene står og faller med evnen til å fornye det multilaterale avtaleverket, trekke utviklingslandene med og finne mekanismer som kan fordele byrdene.

Verden trenger mer handlekraft for å møte utfordringen fra en tiltakende matvarekrise, med dobling av prisene på ris og kornsorter. Det er stort behov for humanitær bistand for å avhjelpe nøden. Norge har avsatt 100 mill. kr til dette formålet. Samtidig må vi arbeide langsiktig for strukturelle løsninger gjennom internasjonalt samarbeid i organisasjoner som FAO, UNDP, Verdensbanken, OECD og WTO.

For å konkludere: I denne redegjørelsen har jeg pekt på at i en moderne realpolitikk må vi evne å favne spennvidden i det nye globale interessefellesskapet som vi er en del av. For å ivareta norske interesser må vårt engasjement derfor være bredt, strategisk og verdibasert.

Presidenten: Utanriksministeren si utgreiing vert lagd ut til handsaming i eit seinare møte.

Sak nr. 2 [10:45:26]

Innstilling fra utenrikskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Høglund og Per Ove Width om aktiv inntreden i NATOs rakettforsvarssystem (Innst. S. nr. 237 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:61 (2007-2008))

Marit Nybakk (A) [10:46:01] (ordfører for saken): La meg først understreke at det er en enstemmig komite som slår fast at Stortinget har rutiner og organer som sikrer den nødvendige kontakt mellom storting og regjering i utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål.

Når det gjelder USAs planlagte utbygging, eller deployering, av et missilforsvar i Tsjekkia og Polen og de konsekvenser det måtte ha for NATO, er Stortinget fortløpende orientert og konsultert. Det er også gjort helt klart – både fra Stortingets talerstol og i andre organer i Stortinget – at Norge ikke legger ned veto i alliansen i missilforsvarsspørsmålet. Det er også fra Regjeringens side slått fast hvilket primærstandpunkt Norge har inntatt, og hvordan man har jobbet for å påvirke sluttokumentet på toppmøtet i Bucuresti.

På denne bakgrunn mener jeg at Dokument nr. 8-forslaget fra Fremskrittspartiet var helt unødvendig.

Mye kan sies om USAs planer om et rakett skjold i Europa, men det dreier seg om en eventuell bilateral, for ikke å si trilateral, avtale mellom Washington på den ene siden og Tsjekkia og Polen på den andre. I Europa varierer standpunktene. I Sørøst-Europa uttrykkes det bekymring over at de ikke blir dekket av skjoldet. De ønsker at NATO skal koble seg på slik at de får samme beskyttelse som alliansepartnerne lenger nord.

Andre uttrykker uro over et rakett skjold som kan utløse en ny rustningsspiral. I regjeringsspartiene har vi vært helt klare på at vi er sterkt skeptiske til og er imot det som kan føre til et nytt våpenkappløp. Vi er også sterkt i tvil om hvorvidt utviklingen av ulike missilforsvar – enten det er i NATO eller det er amerikansk – fører til økt internasjonal sikkerhet. Vi mener også at de truslene ballistiske missiler representerer, må møtes med et bredt spekter av virkemidler, først og fremst politiske og diplomatiske.

Det er vel også mange – og undertegnede er en av dem – som mener at dersom Iran, Syria eller en terroristorganisasjon ønsker å ramme Tyskland, Danmark eller for den saks skyld Polen, vil det skje på helt andre måter enn ved langtrekkende ballistiske missiler. Dagens trusler er asymmetriske. En koffert med en «dirty bomb» eller bakteriologicalisk våpen i drikkevannet vil være mulige trusler vi står overfor – eller for den saks skyld selvmordsbombere i tog eller fly.

Slik blir Star Wars II-programmet til USA kanskje også gammeldags forsvarspolitik. Men vi skal selvfølgelig ha respekt for at enkelte europeiske land føler at missilforsvar gir dem trygghet. Norge aksepterte på NATO-toppmøtet en formulering om at alliansen erkjenner at det planlagte amerikanske missilforsvaret vil bidra til en beskyttelse av de allierte mot langtrekkende missiler. Det er en beskrivelse av fakta. NATO har også besluttet å utrede videre hvordan det planlagte amerikanske opplegget kan knyttes til et eventuelt NATO-missilforsvar. Her er det ikke fattet noe endelig vedtak. En realitetsavgjørelse kan ligge langt fram i tid, og det kan også være avhengig av hva slags administrasjon vi får i Washington etter presidentvalget. At det er delte oppfatninger i Washington, fikk utenrikskomiteen erfare i forrige uke da vi var på besøk.

Vi vil naturligvis fortsatt gi uttrykk for det som er Re-

gjeringens primærstandpunkt, både i NATO og i andre organisasjoner.

Det mange av oss har fryktet mest, er å få en ny rustningsspiral, og at det eventuelle rakett skjoldet fører til det. Vi må verne om ikkespredningsavtalen og ikkespredningsregimet. Norge har en viktig rolle som leder av den såkalte 7-landsgruppen. Vi har også en kommende tilsynskonferanse som blir særdeles viktig når det gjelder ikkespredningsavtalen.

Det er grunn til å gi ros til Regjeringen for et gjennomslag i sluttkommunikatet fra toppmøtet i Bucuresti om en sterkere NATO-innsats for nedrustning, rustningskontroll og ikke-spredning.

Til slutt: Jeg registrerer at Kristelig Folkeparti og Venstre ikke har sluttet seg til den polemiske merknaden fra Høyre og Fremskrittspartiet i innstillingen. Kristelig Folkeparti og Venstre har da også tidligere i denne sal gått langt i å dele den skepsis Regjeringen har til det amerikanske missilforsvaret, samtidig som de har vært klare på at de er mot veto i NATO. Her ligger Regjeringen og Kristelig Folkeparti og Venstre svært nær hverandre.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Morten Høglund (FrP) [10:51:24]: Saksordføreren mente det var helt unødvendig å fremme det representantforslaget som er grunnlaget for denne debatten. På det tidspunkt dette forslaget ble fremmet, var det høyst usikkert hva som ville bli konklusjonen på NATO-toppmøtet – i hvert fall for oss som ikke satt i regjering. Det var jo nettopp med bakgrunn i den usikkerheten vi ønsket å få muligheten til å debattere dette i Stortinget. Når vi vet resultatet av NATO-toppmøtet, kan vi godt si at dette forslaget hadde ingen hensikt, men på det tidspunktet var konklusjonen som sagt høyst usikker.

Det er en prinsipiell motstand som er nedfelt i Soria Moria-erklæringen. Saksordføreren sier at den motstanden og det standpunktet står fast. Det har vi stor respekt for. Likevel er det slik at når man kommer til realitetene, og det virkelig står om hvorvidt man skal opprettholde prinsippene eller ikke på NATO-møtet, så legger man det til side og kommer inn i folden. Det er bra. Vi registrerer nå at det er full enighet i Stortinget, fra SV til Fremskrittspartiet; alle partier står bak, slik vi har oppfattet det, den formuleringen som er nedfelt i kommunikaten fra NATO-toppmøtet i Bucuresti. Vi er godt fornøyd. Så vi har i grunnen ikke noe behov for å plage Regjeringen nevneverdig mye mer med dette.

Vi er også enig med representanten Nybakk i at det er veldig mye som gjenstår i denne saken før dette eventuelt blir en realitet. Men for Norge på det nåværende tidspunkt å velge en linje hvor man satte seg på siden av det som var ønsket til det store flertallet i NATO, mente vi ikke var en heldig posisjon for Norge, og vi registrerer med glede at Regjeringen har det samme standpunktet.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:53:41]: Som det fremgår av innstillingen, er det en felles merknad fra Fremskrittspartiet og Høyre, og etter Høglunds innlegg er det ikke veldig mye å legge til fra min side. Jeg vil bare un-

derstrekke at vi også ser det slik at forslaget ble fremmet på et tidspunkt hvor det var nødvendig å gjøre det, fordi en etterlyste hvilken posisjon Norge ville ta i forbindelse med forhandlingene i Bucuresti. Vi er enig med Fremskrittspartiet i at det var påkrevd å sikre seg at Norge ville være en aktiv deltaker i det videre arbeidet i vår viktigste sikkerhetsallianse også på dette feltet.

Nå har jo tiden heldigvis løpt fra selve forslaget, på grunn av utfallet i Bucuresti, der NATO kom et viktig skritt videre og Regjeringen heldigvis fikk samlet seg til å ta det nødvendige skrittet videre også fra norsk side. Vi er da godt fornøyd med, og synes det er fortjenstfullt, at Regjeringen gav sin uforbeholdne tilslutning til kommunikeet, som vi synes er såpass klart og viktig i formuleringen at vi har tatt det med som sitat i merknaden i innstillingen.

Ågot Valle (SV) [10:55:16]: For det første vil jeg rose saksordføreren for et veldig godt innlegg. Det skulle jo egentlig etter hennes innlegg være unødvendig å slå fast at Regjeringa ikke har satt til side det Soria Moria-erklæringa sier om rakettskjoldet. Tvert imot vises det i innstillinga til Regjeringas prinsipielle standpunkt. Det er jo også sånn at det ikke er gjort noe endelig vedtak om rakettskjoldet, heller ikke i NATO. Både forsvarsministeren og utenriksministeren har på flere NATO-møter argumentert mot rakettskjoldplanene, bl.a. fordi det kan føre til økt opprustning. Det skal de ha stor ros for. Det er mange som slutter seg til dette argumentet. Som saksordføreren viste til, hadde komiteen møte med bl.a. lederen av en underkomite under det som kan tilsvare kontroll- og konstitusjonskomiteen her i Norge, nemlig den komiteen som har ansvaret for nasjonal sikkerhet og utenriksaker. Lederen av denne komiteen, John Tierney, hadde jo arrangert en masse høringer hvor det var kalt inn mange eksperter. Den som leser referatene fra disse høringene, vil jo forstå at det heller ikke i USA er noen entydig oppslutning om rakettskjoldplanene. Det er mange spørsmål som blir stilt.

Er det noe verden ikke trenger i dag etter SVs mening, er det en ny kjernefysisk opprustningsspiral. En trenger heller nye atomnedrustningstiltak, som også utenriksministeren var inne på i sin tale.

SV er imot USAs rakettskjoldplaner, og vil derfor arbeide for at planene om en sammenslåing mellom NATOs kort- og mellomdistanse rakettforsvar og amerikanernes rakettskjold for langdistanseraketter ikke blir en realitet. Som flere har sagt, bl.a. saksordføreren og også jeg tidligere, ble det på Bucuresti-toppmøtet i NATO ikke gjort noe vedtak om en slik sammenkobling. Det er altså høyst usikre momenter her, bl.a. hvem det er som skal ha kommandoen over et slikt skjold. Vi mener at det i denne sammenhengen ikke er spesielt lurt å provosere Russland. USAs rakettskjoldplaner og en eventuell sammenkobling med NATOs europabaserte rakettforsvar vil innebære nettopp dette. Flere prøver å bagatellisere Russlands syn. Men oppfatter Russland at en plassering av dette rakettskjoldet like ved deres grenser er et problem, ja, så er det et problem. Dette var også et klart synspunkt som kom fram på et NUPI-seminar som jeg deltok på.

Veldig mange mener at rakettskjoldplanene, enten de er

her eller der, ikke bidrar til å styrke vår globale kollektive sikkerhet, snarere tvert imot. Det er det som må være noe av hovedpunktet her. Rakettskjoldplanene innebærer etter vårt syn en uvetting sløsing med ressurser og muligheter. Det er også noe som er kommet fram i høringene i kongressen i USA. Det er flere der som stiller seg spørsmålet om det er riktig bruk av ressursene når utfordringene er større på andre områder, bl.a. om det er riktig å bruke 9–10 milliarder dollar årlig på missilskjoldprogrammet når det vitterlig finnes mange andre sikkerhetstrusler. Og jeg vil fortsette: Når klimaendringer og behovet for ikke-forurensende energiformer er den store utfordringen i verden, er det da riktig å bruke 85 ganger mer på militær forskning og utvikling, som missilskjoldplanene er, enn på fornybar energi? Vi mener det er riktig å stille seg bak disse vektige innvendingene. Det er som nobelprisvinner Mohamed ElBaradei sa på en nedrustningskonferanse som ble arrangert her i Oslo i vår: Et rakettskjold tenkt å beskytte Europa eller USA er ensbetydende med å bygge en mur rundt Midtøsten, en region som trenger helt andre løsninger. Saksordføreren var også inne på at dagens trusler er asymmetriske, og da må vi ta inn over oss at det må være tiltak mot det.

NATO-erklæringa fra Bucuresti-toppmøtet i april framstilles ofte – også her – som om dette skulle gi en ubetinget støtte til USAs planer. Det stemmer ikke. Når det kommer til stykket, når en leser referater fra USA, eller også avisene, oppfatter heller ikke administrasjonen i USA at det er slik. Erklæringa viser til at rakettskjoldet kun kan være en del av NATOs respons på trusselen. Disse formuleringene anerkjenner viktigheten av andre sikkerhetstiltak enn rakettskjoldutbygging. Det skal den norske regjeringa ha mye av æra for. Det er jo nettopp dette rommet som gir muligheten for at disse vedtakene kan skrinlegges.

Å styrke nedrustningsavtaler som et middel til å hindre raketangrep mot NATO er et flott prinsipp. Ett eksempel på det er at vi kan styrke INF-avtalen, som har bidratt til nedrustningen av 80 pst. av USAs og Russlands mellomdistanseraketter. Erklæringa henviste jo akkurat til det. Man kan også innlemme arbeidet for en styrking av INF-avtalen som et middel til å imøtekomme den økende raketrussel som erklæringa beskriver. Det samme gjelder for CFE og Ikkespredningsavtalen, som vi mener er viktige avtaler som vi må ta vare på og hegne om.

SV er glad for at Regjeringa har påvirket NATOs holdning i saken, og at den norske kritikken av rakettskjoldet står fast. Dette skaper et rom for alle, også i det sivile samfunnet, som vil mobilisere mot rakettskjoldet i tida som kommer.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:02:34]: Jeg skal være veldig kort og si at det er bra med en samlende innstilling på dette området.

Jeg vil bare knytte en kommentar til det politiske bildet. Jeg synes at det interessante her er at Høyre og Fremskrittspartiet har stilt seg i én posisjon og de andre partiene i en annen når det gjelder resonnementet. Og det som ble framholdt av representanten Vallersnes, om at Norge hadde gitt uforbeholden støtte til kommunikeet, ja, det er

jo noe av de to partienes tilnærming, nemlig den tanken at dette er noe USA har bestemt, og det får vår uforbeholdne støtte. Vi gav uforbeholden støtte til et kommuniqué vi aktivt hadde vært med på å påvirke, fordi vi er medlem av NATO, fordi vi inntar posisjoner, har kritiske merknader, samarbeider med andre land, tar opp spørsmål – som får til det som blir en helhet.

La oss heller si det slik: Alle land, også USA, gav uforbeholden støtte til det kommunikeet. Her er det da NATOs sterke rolle i å bygge kompromisser, som jeg også sa i min redegjørelse, som har vunnet fram. Men den totale mangel på kritiske refleksjoner fra Høyre og Fremskrittspartiet rundt atomopprustning, rundt missilforsvarsplanene og rundt den europeiske realiteten synes jeg er helt slående i et så viktig og sentralt tema i europeisk sikkerhetspolitisk debatt. Men det er da godt at det er full enstemmighet om at dette forslaget ikke lenger har noen relevans eller aktualitet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 3277)

Sak nr. 3 [11:04:00]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 204 (2007-2008), jf. Dokument nr. 13 (2007-2008))

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:04:32] (ordfører for saken): Jeg skal ikke bruke lang tid, bare knytte noen få kommentarer til innstillingen, som er enstemmig.

OSSEs parlamentarikerforsamling skal bidra til interparlamentarisk dialog og samarbeid i OSSE-regionen, i tillegg til å fremme utviklingen av demokratiske institusjoner. Det som skapte mest oppmerksomhet i media i 2007, var deltakere fra OSSE og kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter, ODIHR, i valgobservasjoner. Begrensninger fra russiske myndigheter i forbindelse med observasjon av dumavalget førte til konflikt, noe som resulterte i at kun parlamentarikerforsamlingen, og ikke ODIHR, utførte valgobservasjonen.

Den norske innsatsen i 2007 har i vesentlig grad vært rettet mot Sentral-Asia. Den norske parlamentarikerdelegasjonen har vært på studiereise til Kirgisistan, og man har fra norsk side vært vertskap for en konferanse om regionale tema, energi- og miljøspørsmål, der man i samarbeid med Nordisk Råd møtte parlamentarikere fra sentralasiatiske land.

Jeg vil til slutt understreke at en enstemmig komite uttrykker tilfredshet med at organisasjonens rolle og relevans er under kontinuerlig debatt.

Morten Høglund (FrP) [11:06:05]: Jeg har ingenting å si i forhold til det saksordføreren redegjorde for, men som delegasjonsleder vil jeg bare knytte et par kommentarer til organisasjonen OSSE og den rolle parlamentarikerforsamlingen kan spille.

OSSE har de siste årene, slik jeg har opplevd det, vært inne i en krevende rolle med å prøve å finne sin plass. Forholdet mellom Russland på den ene siden og gjerne USA og andre på den andre siden er anspent, og dette kommer til uttrykk på flere måter. Vi opplever det f.eks. nå i den spente situasjonen i Georgia. Dette er anstrengende forhold.

Parlamentarikerforsamlingen har vært et område hvor dialogen kanskje har vært bedre. På den måten spiller parlamentarikerforsamlingen en rolle, ikke minst opplever jeg det i forholdet til Russland, Hviterussland og andre som gjerne føler at OSSE ikke behandler dem rettferdig. Jeg tror vi skal ta vare på det og bruke det aktivt. Uten at vi skal gå inn på utenriksministerens redegjørelse i dag, for den skal vi grundig debattere på torsdag: Prinsipielt er jeg jo ikke uenig når utenriksministeren trekker frem behovet for dialog – og han snakket om *mer* dialog. Dialog kan foregå på høyeste plan, mellom statsledere, mellom utenriksministre, men det kan også foregå mellom andre politikere, parlamentarikere, og på lavere nivåer. Denne parlamentarikerforsamlingen er et område hvor slik dialog kan foregå der den kanskje ikke foregår like greit mellom statsledere. Derfor opplever jeg parlamentarikerforsamlingen som et nyttig sted for dialog, selv om resultatene av slike parlamentariske møter ofte ikke står i stil med de ambisjoner og ønsker vi har, kanskje særlig fra norsk og f.eks. nordisk side.

Jeg håper at vi på et annet tidspunkt kan komme tilbake til en diskusjon om OSSE som organisasjon, for der tror jeg vi står foran betydelige utfordringer. OSSE må finne sin plass i 2008 og har i dag betydelige utfordringer som organisasjon. Det bekymrer meg. Jeg nevnte Georgia. Vi må finne måter å håndtere det på, og OSSE kan være en organisasjon som er relevant i den sammenheng.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

(Votering, sjå side 3277)

Sak nr. 4 [11:08:52]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 186 (2007-2008), jf. Dokument nr. 14 (2007-2008))

Finn Martin Vallersnes (H) [11:09:20] (ordfører for saken): Ganske kort fra meg som saksordfører:

Det er en enstemmig komite som mener årsrapporten fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2007 gir et overbevisende uttrykk for hvor vesentlig Europarådet fortsatt er i arbeidet for å fremme samarbeid, demokrati og menneskerettigheter. Aktiviteten i den parlamentariske forsamlingen dokumenterer også hvor viktig dette forumet er for debatt og konsensusbygging rundt vanskelige temaer.

Komiteen tar til orientering rapportens oversikt over ulike aktiviteter, temaer og debatter som har stått på dagsordenen i 2007, og legger særlig vekt på viktigheten av å videreføre fokuset på menneskerettighetskommissærens virksomhet, og ikke minst kommissærens uavhengighet. Det er selvfølgelig temaer som en ser spent frem til videreføringen av i inneværende år, ikke minst spørsmålet om ratifikasjon fra Russlands side av protokoll 14.

A n d e r s A n u n d s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:10:37]: Jeg vil bare knytte noen få kommentarer til situasjonen rundt Den europeiske menneskerettighetsdomstol, den økende saksmengden og det skrikende behovet for fornyelse av den.

Et viktig verktøy for å få på plass en langt mer effektiv og rask behandling ved domstolen, er tiltakene nedfelt i protokoll 14. Problemet er bare at samtlige land i Europarådet, med unntak av Russland, har ratifisert denne. Gjennomføringen krever enstemmighet, og Russlands manglende ratifikasjon medfører opphopning av saker ved domstolen og dermed en totalt uholdbar situasjon. Europarådets Committee on Legal Affairs and Human Rights har hatt stor fokusering på denne problemstillingen gjennom lang tid – dessverre uten noe gjennombrudd av betydning. På vårt komitemøte i Paris den 2. juni har vi derfor invitert lederen av den russiske dumaens justis- og konstitusjonskomite, Pavel Krasjeninnikov, til samtaler rundt denne problemstillingen. Situasjonen er både alvorlig og uholdbar og kan ikke vedvare. Jeg vil derfor henstille til både utenriksministeren og andre som har kontakt med russiske myndigheter, å bruke sin innflytelse til å påvirke til en hurtigst mulig ratifikasjon av protokollen.

Per-Kristian Foss (H) [11:12:11]: Som leder for den norske delegasjonen til den parlamentariske forsamling i Europarådet har jeg lyst til å tiltre hva siste taler sa, for den kanskje viktigste institusjonen i Strasbourg er knyttet nettopp til Menneskerettighetsdomstolen. Jeg vil også fremheve at det er en domstol hvis avgjørelser den russiske regjeringen faktisk respekterer og følger opp. Det har vært fattet noe sånt som 20 dommer, stort sett knyttet til Tsjetsjenia-overgrep, som har gått i den russiske regjeringens disfavør, men som har blitt respektert, og hvor bl.a. erstatningsutbetaling har skjedd. Det er viktig at denne domstolen fungerer.

I russisk opinion, og kanskje først og fremst i Dumaen, har man et inntrykk som ikke stemmer, at denne domstolen spesielt er ute etter Russland. Det argumentet ble brukt i debatten i Dumaen. Statistikken viser noe helt annet. Ikke minst vestlige land er gjenstand for fellende dommer i Menneskerettighetsdomstolen. Det gjelder også vårt eget land. Men, som siste taler sa, det er nå en opphopning av saker. Det har vært en enorm reformprosess, og den står nå bare på ett eneste lands ratifikasjon av protokoll 14, som den kalles, og det er nettopp Russland.

Det er vel riktig å si at tidligere president Putin ikke la spesielt engasjement i å overtale sin egen flertallsgruppe i Dumaen til å stemme for ratifikasjonen, og at det ikke har vært tatt noe initiativ fra ledende hold etter dette til å få tatt saken opp til fornyet behandling. Under en tale i april til Europarådets parlamentariske forsamling tok forbundskansler Merkel dette spørsmålet opp og pekte på Russlands ansvar for nettopp å få reformprosessen på skinner igjen.

Jeg vil derfor henstille til utenriksministeren å benytte de kanaler Norge har, ikke minst personlige kontakter, med russiske politikere til å understreke dette, fordi det er viktig for utviklingen av menneskerettigheter i Europa at domstolen får tilbake en effektivitet som gjør at den faktisk kan fungere.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:14:52]: Jeg vil bare slutte meg til de to siste innleggene, som påpekte domstolens betydning. Det er helt riktig at dette er et veldig viktig inngrep vi har med Russland. Russland er medlem av Europarådet og har ratifisert de sentrale konvensjonene, og det er en kanal for oss. Det er slik at den russiske utenriksminister har sagt til meg at dere dømmer, vi betaler. Det er en oppfølging av det representanten Foss sier, at de faktisk respekterer de dommene som har vært, og at det er en av de viktigste kanalene, særlig i Tsjetsjenia-Kaukasus-saker, hvor det har kunnet komme til anvendelse.

Jeg vil i denne sammenheng nevne at Norge har gitt en særegen økonomisk støtte til et fond som skal bidra til å få ned saksmengden og den store vekten som ligger på denne domstolsinstitusjonen. Under Europarådets generalsekretærs besøk i Oslo for noen uker siden var dette et sentralt tema, og vi prøver å få andre land også med på det.

Så dette er et syn vi deler, og jeg skal benytte anledningen i kommende møte med russiske regjeringsrepresentanter til å ta opp akkurat dette med ratifiseringen av denne bestemte artikkelen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 3277)

Sak n r. 5 [11:16:12]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2007 (Innst. S. nr. 205 (2007-2008), jf. Dokument nr. 17 (2007-2008))

Finn Martin Vallersnes (H) [11:16:45]: Det er slik at saksordføreren har forfall i dag, men det foreligger jo også bare en veldig kort og enstemmig innstilling fra komiteen, så den burde være enkel.

Som delegasjonsleder har jeg lyst til å knytte noen få kommentarer til arbeidet i fjor, i den grad vi ser dette løpe videre inn i årets arbeid.

IPU er på mange måter et forum for skolering av sta-

ter som er nye demokratier, eller hvor demokratiet er i utvikling, og sånn sett ligger vel det som en av faktorene bak komiteens understrekning av IPU's betydning som et globalt forum for parlamentarisk dialog og for å fremme fred og samarbeid og støtte utviklingen av representativt demokrati.

Et fremtredende trekk i fjor, og som fortsetter enda tydeligere i år i IPU's arbeid, er det samarbeidet en har innledet med FN, hvor en er enig om å se om en kan utvikle et parlamentarikerforum for FN i regi av IPU. Det arbeidet er i gang. Det ledes av en arbeidsgruppe hvor den norske delegasjonen er representert, og hvor undertegnede har vært rapportør så langt.

Samarbeidet med FN og det å engasjere parlamentene i den sammenheng tar flere veier. En har engasjert seg i reformen av FN på landnivå, altså One UN at Country Level, i gjennomføringen av en del av initiativene gjennom Peacebuilding Commission og nå nylig også gjennom FNs ECOSOCs initiativ for et utviklingsforum, hvor en også vil ha et såkalt Stakeholders' Forum i form av et tretittalls parlamentarikere fra en blanding av utviklingsland og giverland.

Noe av hensikten med dette er å engasjere parlamentene i de prosessene som går i noen av disse landene, for å se om parlamentet i vedkommende land kan bistå i og forsterke det arbeidet/de prosessene FN er opptatt av å gjennomføre, om det nå er FN-reformer på landnivå, eller om det er utviklingsarbeid eller «peacebuilding». Det er spennende arbeid, hvor jeg for min del har vært litt skeptisk til om IPU er operativ og fokusert nok til å ta oppgaven. Men i hvert fall bidrar vi så godt vi kan til å forsøke å gjøre det slik.

Det andre jeg vil peke på, er at det pågår en omstrukturering av rutinearbeidet i IPU, til det man kan kalle en tematisk styrking. Det er slik at IPU har to hovedkonferanser i året, én om høsten i Genève og én i litt større format om våren et eller annet sted i verden. Det som en har gjennomført fra og med i år, er at en på høsten kjører en del høringer/debatter om temaer som så blir tatt opp til full behandling og resolusjonsbehandling i vårsesjonen.

Dette sier jeg fordi det har stilt nye krav til delegasjonens arbeid og kanskje etter hvert også til sammensetning. Det er en blanding av et behov for å ha noen i delegasjonen som representerer kontinuitet, og som bidrar – skal vi si – i langsiktige prosesser i organisasjonen, og et økt behov for å skifte litt på hvem som deltar, alt etter de temaene som er oppe hvert enkelt år. Når jeg nevner det nå, er det fordi det er noe en kanskje må ta i betraktning i fremtidige stortingsperioder når en oppnevner nye delegasjoner. Kanskje må en ha en blanding av faste representanter og en fleksibel måte å supplere på med representanter som i vårt eget storting har arbeidet med de aktuelle temaene. Da tror jeg Norge i større grad kan være med og prege utfallet av IPU's arbeid med de løpende temaene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 3277)

Sak nr. 6 [11:21:18]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 206 (2007-2008), jf. Dokument nr. 18 (2007-2008))

Marit Nybakk (A) [11:21:45] (ordfører for saken): La meg først få slå fast betydningen av parlamentariske forsamlinger knyttet til organisasjoner som NATO, OSSE og Europarådet. Parlamentarikerne kan være kritiske, de kan ligge i forkant, og de kan være viktige støttespillere for organisasjonens politikk inn mot egne nasjonalforsamlinger.

NATOs parlamentariske forsamling har som formål å fremme alliansens målsettinger og bidra til bredere debatt og åpenhet om NATOs politikk og prioriteringer. NATOs parlamentariske forsamling vedtar anbefalinger til NATOs råd og til regjeringer og parlamenter. Jeg mener det er viktig at saker som står på NATOs agenda, får en så vidt bred debatt som den parlamentarikerforsamlingen legger opp til. NATOs prioriteringer må også ha en parlamentarisk forankring.

NATOs parlamentariske forsamlings omfattende virksomhet gir mulighet til å styrke Stortingets kontakt med kolleger på begge sider av Atlanterhavet i dialog om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål, noe vi setter veldig stor pris på. En viktig møteplass er det årlige transatlantiske forumet som samles i begynnelsen av desember hvert år ved National Defense University i Washington. Sist desember deltok fem av de norske medlemmene i forsamlingen på det transatlantiske forumet, som gav oss veldig mye, og som hadde en veldig høy kvalitet.

Så er det naturligvis slik at de sakene som har stått i fokus i perioden, har vært rettet inn mot temaene på toppmøtet i Bucuresti. Status for Makedonia, Kroatia og Albania stod selvsagt sentralt. Det gjorde også status for Vest-Balkan totalt sett. Det er ingen grunn til å legge skjul på den uenigheten som har vært i forsamlingen når det gjelder Ukraina og Georgia, om hvor raskt de to landene kan tas inn i alliansen.

NATO PA har hele tiden slått fast at ISAF-operasjonen i Afghanistan er prioritert nr. 1. Men det ble også en debatt om forholdet mellom sivil og militær bistand til landet. Her har Norge grunn til å være spesielt fornøyd med utnevnelsen av Kai Eide til koordinator for FNs arbeid i Afghanistan. Hvor viktig hans jobb er, kan best illustreres ved at han nylig fikk samtaler i Washington med både president George W. Bush, utenriksminister Rice og forsvarsministeren.

Da amerikanerne forlot Keflavik-basen på kort varsel, tok flere fra den norske delegasjonen i NATOs parlamentarikerforsamling opp denne saken. Vi understreket det norske standpunktet at hvis Island ønsker det, ville vi støtte et NATO-nærvær for å erstatte amerikanerne. I fjor inngikk både Norge og Danmark en MoU med Island om forsvarspolitisk samarbeid. Stort sett dreide dette seg om samfunnsikkerhet og sivilt beredskap, bl.a. ved vår kystvakt og redningshelikoptertjeneste.

For et par uker siden tok NATO ansvar for alliert tilstedeværelse på Island. Frankrike stilte 150 mann og fire jagerfly til disposisjon for å overvåke Islands kystområder. Den 5. mai gikk franske Mirage-fly for første gang på vingene fra Keflavik-basen, i en opptrappet NATO-aksjon for å vise muskler overfor russiske bombefly som har patruljert i området. For første gang er det altså andre enn amerikanere som driver regulær luftpatruljering over Island.

Jeg vil mot slutten få understreke at for meg er også oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 viktig. Den har for første gang vært et tema i denne perioden, med fokus på følgende temaer: vold mot kvinner i krig, kvinners deltakelse i fredsforhandlinger, behovet for kvinnelige soldater i internasjonale fredsoperasjoner og kvinners rolle i sikkerhetspolitiske beslutningsprosesser. Det er bare synd at så langt har disse temaene vært forvist til såkalte «side events». Det er viktig, synes jeg, at de integreres etter hvert i en eller flere komiteer i forsamlingen, noe det nå også er enighet om å gjøre.

Helt til slutt vil jeg henlede oppmerksomheten på komiteens merknad om at NATOs parlamentariske forsamling fortsatt er særdeles mannsdominert. Samtlige i presidentskapet og alle komitelederne er menn. Det ser ut til å være en slags selvforsterkende rekruttering. Dette er naturligvis en utfordring. Sikkerhets- og forsvarspolitikken har selvfølgelig tradisjonelt sett vært veldig mannsdominert, men det er viktig, ikke minst i lys av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325, at også flere kvinner deltar i NATOs parlamentarikerforsamling, også i tillitsverv og som rapportører.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Per Ove Width (FrP) [11:27:33]: Saksordføreren har nå redegjort på en glimrende måte for arbeidet i og betydningen av NATOs parlamentarikerforsamling, så noen store utfordringer ligger ikke lenger i dette. Det som er lagt fram for Stortinget, kan man også lese om og finne ut er tatt godt vare på gjennom komiteehandlingen.

Når det gjelder det siste som Marit Nybakk nevnte, om kvinners rolle og inntreden i parlamentarikerforsamlingen, kan jeg naturligvis bare understreke det, men jeg er sikker på og er i trygg forvisning om at det kommer Marit Nybakk til å ta seg grundig av, så det behøver ikke jeg gå nærmere inn på.

Ellers er denne forsamlingen, som de fleste andre internasjonale parlamentarikerforsamlinger, viktig, etter vårt syn, på den måten at vi gjennom NATO kan knytte relasjoner til våre samarbeidspartnere fra andre land. De debattene vi har i forsamlingen på det grunnlaget, er veldig viktige.

Forsamlingen tar seg også, som andre forsamlinger som man kan sammenligne seg med, av de elementære tingene som har vært nevnt her, og som flere kommer tilbake til etter hvert, som at vi deltar i valgobservasjoner. Det som naturligvis også blir diskutert på høyt plan her, er NATOs ISAF-operasjoner i Afghanistan. Forholdet til

Russland er et eget tema. Det gjelder naturligvis det som det også har vært snakket om tidligere her i dag, om strategiske missilskjold. Det er høyt rangerte temaer i forsamlingen som vi synes det er veldig viktig å snakke om.

Når det gjelder de norske representantene, har jeg lyst til å nevne at representanten Sverre Myrli hadde en rapport om de adriatiske søkerlandene Kroatia, Albania og Makedonia og deres vilje til å gjennomføre Membership Action Plan. Den ble tatt godt imot på høstsesjonen i Reykjavik. På bakgrunn av rapporten antok forsamlingen at forutsetningene for å innlede konkrete medlemsforhandlinger etter toppmøtet i Bucuresti ville være til stede. Behovet for et nytt strategisk konsept for NATO førte til at forsamlingen under høstsesjonen vedtok å starte arbeidet med en rapport om dette fram mot alliansens 60-årsjubileum til neste år, altså i 2009. Stortingetsrepresentant Jan Petersen er valgt til rapportør for dette.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:30:47]: Jeg har bare lyst til å komme med noen kommentarer om det arbeidet som drives i NATOs parlamentariske forsamling.

Som alle vet, er det ofte plenumssamlinger. Like viktig og like interessant kan nok det arbeidet som skjer i komiteene, være. I tillegg til det som er meget vel sagt fra saksordføreren og andre, synes jeg at vi ikke kommer fra at solidariteten medlemslandene imellom er et tilbakevendende tema, selvfølgelig med Afghanistan som bakteppe. I den perioden jeg har vært med, har det vært et tema som har kommet opp i sterkere og sterkere grad.

Fra et land som ligger langt mot nord, må det ellers være lov til å observere at man også innenfor NATOs parlamentariske forsamling opplever at tyngdepunktet går sør- og østover i stadig sterkere grad, både når det gjelder aktuelle temaer, og de debatter som kommer i etterkant av innlegg og foredrag.

Jeg har også lyst til å si at det som er positivt, er at det i NATOs parlamentariske forsamling er en lang rekke land som deltar som observatører og assosierte medlemmer. Man ser f.eks. at et land som Sverige deltar i langt større grad nå enn tidligere, ikke minst fordi det stadig er sterkere berøringspunkter mellom EU og NATO som følge av et økt militært samarbeid. Det er det grunn til å legge vekt på.

Russland deltar ofte med større delegasjoner enn noen av medlemslandene. Jeg må bare si at man for hver sesjon opplever et land som er mer selvbevisst, både politisk, økonomisk og militært.

Avslutningsvis: Når Marit Nybakk løftet engasjementet for en bedre kjønnsrepresentasjon i forsamlingen, gir jeg det min fulle og hele tilslutning. Utfordringen er vel ikke Marit Nybakks engasjement. Det er at det må deles av langt flere og løftes i de respektive medlemslandene. Jeg tror at man taper en dimensjon ved så svak kvinnelig representasjon som det faktisk er i denne forsamlingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 3277)

Sak nr. 7 [11:33:35]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2007 (Innst. S. nr. 203 (2007-2008), jf. Dokument nr. 19 (2007-2008))

Anne Margrethe Larsen (V) [11:34:09] (ordfører for saken): Hovedoppgaven til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamling er å følge opp EUs sikkerhets- og forsvarspolitik. Mer konkret utarbeider forsamlingen rapporter og vedtar anbefalinger og uttalelser om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. Forsamlingen er også et formelt bindeledd mellom EU og NATO. Som assosierte medlemmer deltar de fem norske representantene fullt ut i forsamlingen, men de har ikke stemmerett i plenum.

I løpet av 2007 behandlet forsamlingen rapporter om en rekke forsvars- og sikkerhetsrelaterte temaer. Jeg har lyst til å benytte anledningen til å berømme den norske delegasjonen for å ha fokusert spesielt på nordområdene. Herunder kan nevnes at delegasjonsleder Odd Einar Dørum var medordfører for rapporten «Security in the High North». Den ble lagt fram under vårsesjonen i juni 2007 og vedtatt uten endringer. Rapporten drøfter sikkerhetsutfordringene i nord, bl.a. i lys av voksende energibehov og akselererende klimaendringer. Norge var også vertskap for et VEU-seminar om nordområdene som fant sted på Svalbard i mai 2007. Disse tiltakene er av stor betydning for å skape forståelse for og trekke andre lands oppmerksomhet mot muligheter og utfordringer i våre nordområder.

Til slutt vil jeg nevne at selv om VEUs råd i praksis ikke lenger møtes på ministernivå, men på embetsnivå, brukes VEU fortsatt aktivt av en rekke land. Som ikke-medlem av EU er ikke minst VEU av betydning for Norge. Dette forventes å inngå i den varslede evalueringen av Stortingets deltakelse i interparlamentariske fora.

Komiteen legger herved fram en enstemmig innstilling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 3277)

Sak nr. 8 [11:36:21]

Innstilling fra utenrikskomiteen om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2007 (Innst. S. nr. 207 (2007-2008), jf. Dokument nr. 20 (2007-2008))

Morten Høglund (FrP) [11:36:53] (ordfører for saken): Dette er jo en delegasjon der Norge har den uvanlige posisjonen at vi på sett og vis er en stormakt. Det gir en ekstra forpliktelse, men det gir også en mulighet.

Delegasjonen har to roller. Den ene er den rene EFTA-rollen, der vi er stormakten. Den andre er at delegasjonen også deltar i dialog med Europaparlamentet. Det har vi vært innom i dette hus i tidligere debatter, ikke minst Europaparlamentets økende betydning for oss og det å komme i en aktiv inngripen med Europaparlamentet. Denne de-

legasjonen gjør det, og den har gjort det gjennom mange år. Min kjennskap til delegasjonen er at dette har blitt et stadig viktigere arbeid, og det har blitt mer systemisert. Mitt inntrykk er også at den norske delegasjonen tar dette arbeidet på største alvor, og det er aktuelle politiske spørsmål som settes på dagsordenen i dialogen mellom EFTA-parlamentarikere og europaparlamentarikere.

Ikke minst utenriksministeren vet hvor krevende det kan være å få europaparlamentarikere interessert i våre utfordringer. Men det er ikke helt umulig, og man ser at det finnes personer som er interesserte, som vi kan ta tak i, og som vi kan spille på. Dette henger ikke minst sammen med nordområdenes betydning, og det henger veldig sammen med klima og andre ting. Vi blir da også veldig relevante for dem, og denne relevansen spiller også inn i det arbeidet som gjøres. Så jeg vil slå et slag for denne delegasjonens viktighet – viktigheten av at vi som er på Stortinget, i ulike posisjoner kan komme med innspill til våre medlemmer i delegasjonen om viktige saker som foregår i en EU/EØS-kontekst, for at dette kan settes på dagsordenen her.

Den andre viktige pilaren er jo den rene EFTA-pilaren og det arbeidet som delegasjonen gjør for å forsøke å fremme arbeidet med frihandelsavtaler. Delegasjonen hadde en reise til Canada. Om den var avgjørende, det skal ikke sies, men den bidrog ikke minst til at vi også fikk på plass denne avtalen med Canada som vi har jobbet med lenge. Jeg vet at delegasjonen – i hvert fall deler av den – nylig har vært i India. Det bidrar i så måte til at også det viktige landet settes på dagsordenen.

Svein Roald Hansen (A) [11:39:45]: Når den felles parlamentarikerkomiteen mellom de tre EFTA-landene i EØS og Europaparlamentet behandler årsrapporten for EØS, har det vært en fast konklusjon at EØS-avtalen fungerer godt. Neste år har denne avtalen gjennom 15 år sikret Norge, Island og Liechtenstein likebehandling i det indre marked, med unntak av landbruksvarer og fisk.

De problemer vi har hatt med lakseeksporten til Europa, er en god illustrasjon på hvor viktig EØS-avtalen har vært for alle andre næringer og hvor utsatt vi er på eksportmarkedet hvis våre bedrifter ikke er omfattet av et felles regelverk.

2007 var likevel et år da samarbeidet med EU i EØS var utsatt for påkjenninger. En av grunnene var at det tok lengre tid enn forventet å bli enige om EFTA-landenes bidrag til Romania og Bulgaria etter deres inntreden i EU. Det førte til forsinkelser når det gjaldt flere av de programmene vi også deltar i, og programperioden ble fornyet i fjor.

Derfor er det viktig at forhandlingene mellom EFTA og EU om våre eventuelle bidrag til de regionale utviklingsfondene etter 2009 ikke fører til problemer for EØS-avtalen neste år. Det blir krevende forhandlinger. Alle signaler tyder på at det er forventninger om et betydelig løft i bidragene fra EU-landenes side. I tillegg er det åpenbart at Hellas, Portugal og Spania fortsatt forventer bidrag.

I den felles parlamentarikerkomiteen startet vi i fjor arbeidet med å vurdere EØS-avtalens framtid i lys av den

dynamiske utvikling som er skjedd i EU-samarbeidet de siste 15 årene, og de endringer som Lisboatraktaten vil føre til når det gjelder strukturen i EU-samarbeidet.

På vårt møte på Island nylig var det enighet om at det bør utarbeides en politisk og juridisk analyse av hvordan Lisboatraktaten vil påvirke EU-samarbeidet og dermed våre muligheter til å ivareta våre interesser gjennom EØS-avtalen.

Utenriksministeren berørte denne problemstillingen i sin EU/EØS-redegjørelse her i Stortinget nylig. Dette er en problemstilling vi må arbeide videre med, også fordi det selvsagt ikke er mulig i dag fullt ut å kunne vite hvordan dynamikken i de endringene Liboatraktaten medfører, vil virke.

Jeg tror den vil føre til at EU-samarbeidet får en ny dynamikk, ikke minst fordi søylestrukturen blir borte. Det er ett av de elementene som vil gjøre det mer krevende å trekke grensen mellom hva som vil være innenfor eller utenfor EØS-avtalens rammer. Erfaringene siden 1994 er jo at vi ønsker å kople oss på EU-samarbeidet også der det ligger i grenseland av EØS-avtalen, uansett hvilken regjering vi har hatt.

Denne utviklingen, at vi stadig integreres sterkere i EU-samarbeidet, vil forsterke EØS-avtalens demokratiske underskudd.

I alle de tre EFTA-landene er parlamentene opptatt av å styrke kontakten med Europaparlamentet og å bringe parlamentet tettere på arbeidet med EØS-sakene. En aktiv europapolitikk står på dagsordenen også på Island og i Liechtenstein.

Hvor aktiv europapolitikken vil bli, er mye opp til oss i denne sal. Hvis ikke vi følger opp de mulighetene som nå er gitt, blir det ingen aktiv europapolitikk på parlamentarisk nivå. De aller fleste av komiteene må ta inn over seg at den politikk vi utøver fra dette hus, til dels har sterke berøringer med politikktutforming i EU-samarbeidet. Derfor må vi bruke tid og krefter på å følge arbeidet i kommisjonen, i rådet og i Europaparlamentet.

At det på Island også er en aktiv debatt om hvorvidt EØS-avtalen er tilstrekkelig for å ivareta Islands økonomiske interesser slik utviklingen i den islandske kronekursen har vært, er også et forhold som kan være med på å endre det terrenget EØS-avtalen skal virke i når 15-årsmarkeringen neste år er passert.

Vi er, i likhet med medlemmene i Alltinget og parlamentet i Vaduz, opptatt av å styrke oppmerksomheten mot politikken som utvikles i EU. Det er nok ikke den samme oppmerksomhet om EØS-avtalen i Europaparlamentet. I fjor skiftet EØS-komiteen i Europaparlamentet leder. Diana Wallis, som gjennom mange år har hatt et sterkt engasjement for de tre EØS-medlemmene, ble avløst av Byliana Raeva fra Bulgaria. Lederens engasjement vil sikkert fortsette, men oppslutningen om våre møter fra europaparlamentarikernes side gjenspeiler ikke det antall plasser de har i felleskomiteen, noe også saksordføreren var inne på i sitt innlegg. Det er et tegn på at våre anstrengelser mot Europaparlamentet må forsterkes, både fra Stortingets side, fra partigruppenes side og også fra Regjeringens side. Med Lisboatraktaten på plass vil

parlamentet være like viktig i beslutningsprosessen som rådet.

Alt tyder på at den politiske drivkraften i parlamentets behandling av sakene er å forsterke det europeiske perspektivet og å styrke EU-borgernes stilling, f.eks. i forbrukerpolitikken. Europaparlamentet vil bli en viktigere arena i utviklingen av det europeiske samarbeidsprosjektet i årene som kommer, og dermed vil det også bli en viktigere arena i utviklingen av norsk politikk i årene som kommer.

Til slutt: Når det gjelder EFTA-komiteens andre oppgave, som parlamentarikerkomite for frihandelspolitikken, la meg bare kort si at vi gjennomførte et besøk i India i april. Vår delegasjon hadde møter med to av komiteene i det indiske parlamentet, med handelsdepartementet og med to av landets næringsorganisasjoner.

India er et viktig land. Det er verdens nest folkerikeste, og det har, i motsetning til Kina, en ung befolkning. Derfor vil landet få stor betydning i verdensøkonomien om noen tiår. De signalene vi fikk, var at det er stor interesse i India for en handels- og investeringsavtale med EFTA, og at forhandlingene kan starte før sommeren og avsluttes i løpet av tolv måneder. Hvis dette følges opp, vil vi trolig for en gangs skyld ligge i forkant av EU-landenes arbeid for frihandelsavtaler, for også på dette området er det EFTAs politikk å følge i EUs spor.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 3277)

Sak nr. 9 [11:45:59]

Interpellasjon fra representanten Morten Høglund til utenriksministeren:

«FNs menneskerettighetskomisjon ble opprettet 10. desember 1946 med sikte på å fremme og beskytte universelle menneskerettigheter. Kommisjonen ble fra første stund et organ hvor noen av verdens verste regimer kunne blokkere forsøk på å få satt søkelyset på overgrep i eget land, og samtidig kritisere andre. Norge støttet opprettelsen av FNs menneskerettighetsråd 15. mars 2006, og vår tidligere FN-ambassadør ga sågar uttrykk for at det nye rådet innebar en styrking av menneskerettighetene. Under årets sesjon 3. mars lanserte utenriksministeren Norges kandidatur for perioden 2009–2012 og ga samtidig uttrykk for at et godt legalt rammeverk allerede var på plass. Det nye rådet skiller seg imidlertid ikke mye fra sin forgjenger, og land som Kina, Saudi-Arabia og Cuba har allerede effektivt bidratt til å trenere dets formål.

Hvordan vil utenriksministeren bidra til å styrke FNs menneskerettighetsmaskineri?»

Morten Høglund (FrP) [11:47:08]: Med interpellasjonen i dag ønsker jeg å fokusere på Menneskerettighetsrådet og få en diskusjon om hva Norge vil bidra med i rådet om vi skulle bli valgt som medlem. Menneskerettighetsrådet erstattet Menneskerettighetskommisjonen. Det var mange som mente at kommisjonen hadde spilt fallitt og

kun bidrog til å svekke FNs rykte på menneskerettighetsområdet. Rådet skulle bli noe annet: en ny start, noe mer effektivt og noe bedre.

Da utenriksministeren lanserte Norges kandidatur for en plass i rådet i perioden 2009–2012, uttrykte han at et godt legalt rammeverk allerede er på plass. Jeg er usikker på om det er grunn til å gå så langt som utenriksministeren gjorde i sitt innlegg. Ett problem er at det ikke stilles noen formelle krav til de stater som skal sitte i rådet. Medlemslandene i FN får riktignok instruksjon om å ta hensyn til et kandidatlands menneskerettighetssituasjon når de stemmer, men det har ikke forhindret at land som Kina, Cuba og Saudi-Arabia, for å nevne noen, er blitt medlemmer.

Det kreves kun alminnelig flertall for å bli valgt, mens det kreves to tredjedels flertall for å bli suspendert fra rådet. Og selv om rådet skal ha en regelmessig gjennomgang av alle lands status på menneskerettighetsområdet, er det ingenting i veien for at et land som står for grove brudd, kan få lov til å fortsette.

Den forrige kommisjonen hadde 53 medlemmer. Rådet har fått 47. Det er altså omtrent uforandret. Dette åpner selvfølgelig opp for at mange land med tvilsomme regimer kan få en plass.

Spesialsesjoner kan innkalles av kun en tredjedel av medlemmene. Dette ble begrunnet med muligheten for i større grad å få satt akutte problemer på dagsordenen. Kritikerne mente dette ville åpne for politisk misbruk, og det har vist seg at rådet har hatt en særlig interesse av å arrangere spesialsesjoner om Israel. Bortsett fra at det har vært noe oppmerksomhet om Darfur, kan man fort tro at det eneste sted der menneskerettighetene for alvor krenkes, er i Israel, og at de eneste som krenker, er Israel.

I disse dager møtes rådet på ny, og matvarekrisen er satt på dagsordenen. Det er en krise som virkelig fortjener stor oppmerksomhet. Riktignok er det mange FN-organisasjoner som har den saken høyt på sin dagsorden, men jeg antar at det er bra, og har som utgangspunkt at også Menneskerettighetsrådet gir sitt bidrag.

Det kom en forespørsel om å sette regimet i Burma og deres håndtering av syklonen på dagsordenen, men det er blitt avvist – så vidt jeg vet, med den begrunnelse at man ikke hadde tid til å diskutere akkurat dette spørsmålet. Da blir jeg skuffet, oppgitt, og jeg lurer rett og slett på om rådet har den funksjonen det burde ha, og om rådet gjør noen forskjell. Og hvis det gjør noen forskjell, gjør det virkelig en positiv forskjell?

Den gamle menneskerettighetskommisjonen ble til og med avskrevet av tidligere generalsekretær Kofi Annan i 2005. Mitt klare inntrykk var at kommisjonen var en belastning for FN, og at den ikke gjorde noe som helst for menneskerettighetene. Oppgaven nå må jo bli å sørge for at det nye rådet ikke havner i samme posisjon.

Det er helt sikkert altfor tidlig å trekke noen endelig konklusjon om hva rådet er blitt. Til det har virkeperioden vært altfor kort. Allikevel kan det være riktig å være på vakt allerede fra starten av, for å bidra til at rådet ikke blir en kopi av forgjengeren, og at de universelle menneskerettighetene settes i fokus på en troverdig måte.

Rådets første leveår har ikke levd opp til mine for-

ventninger. Det ble fremmet ti landspesifikke resolusjoner. Åtte fordømmer Israel, to har en forsiktig kritikk av Sudan. Nå skal ikke jeg gå inn på debatten om det er riktig å kritisere Israel eller Sudan, mitt utgangspunkt er at alle som fortjener kritikk, skal få kritikk. Forsvaret av menneskerettigheter er like viktig i alle land. Men man kan jo forsiktig undre seg over hvorfor rådet har hoppet bukk over mange andre land. Jeg skal ikke trekke opp en slik liste, men når flertallet av rådets medlemmer selv ikke er demokratier, og i flere tilfeller selv anklages av organisasjoner som Amnesty og Human Rights Watch for å stå for grove overgrep, er det kanskje lettere å forstå hvorfor enkelte land slipper unna, mens andre får et enormt trykk.

Igjen vil jeg understreke at jeg ikke trekker rådets rett til å kritisere Israel i tvil. De, som Norge, som USA, som Cuba og som Saudi-Arabia, fortjener rådets oppmerksomhet. Men om de fortjener nesten all oppmerksomhet, er jeg tvilende til.

Nå kan man jo håpe og tro at dette vil endre seg, og på sett og vis må det gjøre det når man skal begynne å ta for seg alle land. Mens alle land skal ha like rettigheter og plikter, er det ikke slik at alle land er like i forhold til menneskerettigheter. Jeg tillater meg forsiktig å mene at situasjonen i Sverige og Burma er svært ulik, og at de fortjener ulik oppmerksomhet.

Da rådet vedtok sine arbeidsregler, gikk man gjennom listen over land der utviklingen av menneskerettigheter skal følges særlig nøye. I den forbindelse valgte rådet å stryke Cuba og Hviterussland fra sin liste. Dette var kanskje heller ikke rådets stolteste øyeblikk.

Når det gjelder selve menneskerettighetene, de som rådet er satt til å forsvare, skulle man tro at det ikke var grunnlag for endringer, i hvert fall ikke at man ville klare å innskrenke rettighetene, men det har også skjedd. Ytringsfriheten er innskrenket med rådets velsignelse. Kritikk av religion kan ikke lenger forsvares som en ytring man har rett til. Denne innskrenkning kom som resultat av Muhammed-karikaturene. Det er opplagt at denne episoden skapte mange sår, og det er heller ikke forbausende at noen islamske stater går så langt som til å fremme en slik resolusjon. Men å få denne type innskrenkninger i en av de fundamentale rettighetene vedtatt, er – og nå vil jeg velge å sitere min partiformann – sjokkerende!

Hvis man er enig i at rådet ikke fungerer godt nok, er det minst to muligheter. Den ene er å gå inn i rådet og forbedre det fra innsiden. Canada gjør dette. Nå kan man kanskje ikke si at de har lyktes, men de prøver. Den andre muligheten er at man lar være å delta. USA gjør det, og har på sett og vis valgt å isolere seg, selv om de har en observatørstatus.

Jeg ønsker med denne debatten å få en diskusjon om hva Norge bør gjøre. Nå er Regjeringens syn at vi skal prøve å komme inn i rådet, og det kan være en god strategi. Men da er jeg ute etter hvordan vi vil arbeide i rådet, og jeg antar at man har fulgt f.eks. Canadas rolle. Ifølge organisasjonen Human Rights Watch er Canada blant de beste til å støtte initiativer som fremmer menneskerettigheter, og markere avstand mot resolusjoner som svekker disse. Det kunne da være interessant å få vite om det er en

slik rolle Norge vil spille. Jeg registrerte at utenriksministeren i redegjørelsen i sted erkjente at Norge nok vil tilhøre et mindretall i rådet – det kan sikkert utenriksministeren utdype nærmere.

Som sagt: Skal rådet bli det vi hadde forventninger om at det kan bli, må noen endringer skje. Jeg håper at utenriksministeren kan bidra til å klargjøre hva Norges posisjon vil være, og at man ikke bare vil akseptere det som kanskje er rådets spilleregler i dag, men aktivt bidra til å fremme endringer som gjør at rådet kan fungere på en mer optimal måte. For dagens situasjon er ikke tilfredsstillende.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:56:02]: Jeg vil takke representanten Høglund for å gi meg muligheten til å presentere nærmere Regjeringens arbeid for å styrke FNs menneskerettighetsmaskineri.

Representanten tar i sin interpellasjon utgangspunkt i påstanden om at FNs menneskerettighetsråd er blitt et organ der verdens verste regimer kan blokkere forsøk på å få satt søkelyset på overgrep i eget land og samtidig kritisere andre. FN er ikke ment å være en forening for likesinnede. I FN er alle verdens stater representert, demokratier som diktaturer, de som står oss nær, og de som politisk og kulturelt befinner seg et stykke borte fra Norge. Dette er FNs svakhet, men det er i sannhet også FNs styrke, ikke minst på menneskerettighetsfeltet, der ansvarliggjøring av stater er en hovedutfordring.

Jeg skal ærlig innrømme at det ikke alltid er lett å arbeide for å nå internasjonale mål gjennom FN-systemet. Derfor er da heller ikke FN-systemet den eneste mekanismen vi har for å påvirke stater og bidra til at de overholder menneskerettighetene. Vi kommer imidlertid ikke utenom at FN er viktig, ikke minst for et land som Norge, som ikke kan basere seg på den sterkeste rett, men er avhengig av klare internasjonale kjøreregler.

Det er i år 60 år siden verdenserklæringen om menneskerettighetene ble vedtatt. La meg minne representanten om at det var i MR-kommisjonen under ledelse av USAs FN-ambassadør Eleanor Roosevelt at verdenserklæringen ble framforhandlet. Med utgangspunkt i denne erklæringen utviklet MR-kommisjonen den internasjonale lovgivningen på menneskerettighetsfeltet. Dette normative arbeidet kan ikke overvurderes. Konvensjonene om sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, torturkonvensjonen, barnekonvensjonen, kvinnekonvensjonen og rasediskrimineringskonvensjonen har gitt mennesker verden over et rettslig, bindende grunnlag for å ansvarliggjøre sine myndigheter. Det er dette jeg mener når jeg sier at det rettslige grunnlaget er klart. Det er også en påminnelse om hvor det er blitt utviklet, nemlig i MR-kommisjonen. Jeg er overbevist om at disse konvensjonene har bidratt til å gjøre livet bedre for millioner av mennesker verden over.

Så vil jeg gi representanten Høglund rett i at MR-kommisjonen til tider var preget av sendrekthet og mangel på oppslutning om kommisjonens mandat. Men gir dette oss grunn til ikke å bidra til endring? Og representanten peker på to strategier: Gå inn og forsøke å påvirke, eller ikke – men det er et legitimt spørsmål. Hvem ville vinne,

allikevel, på at vi trakk oss tilbake og ikke deltok i FNs eget organ for beskyttelse av menneskerettighetene? Hvilket signal ville det være? Én ting er sikkert: Taperne ville først og fremst være de som trenger denne beskyttelsen, mener jeg.

Så kan vi være frustrerte over manglende effektivitet og at arbeidet ikke går så raskt som vi skulle ønske. Til tider er vi det, og med god grunn. Men det ligger i sakens natur at arbeidet for menneskerettighetene er politisk sensitivt. I menneskerettighetsregimet er det stater som er overgripere, og det er stater som plikter å beskytte mot overgrep. Dette er kjernen i utfordringen. Det er de samme stater som er overgripere, som også er ansvarlige for å sikre beskyttelse. Hva betyr dette? Det betyr at vi ikke kan forvente at stater som bryter menneskerettighetene på hjemmebane, vil være pådrivere for å styrke den internasjonale overvåkingen. Det betyr at vi heller ikke kan forvente at vi kan organisere oss bort fra de sterke politiske motsetningene som har preget menneskerettighetsarbeidet i lang tid. Disse motsetningene vil derfor prege arbeidet i MR-rådet. Vi ser det allerede: Fortsatt fører politiske motsetninger til at noen regimer slipper unna fokus og kritikk, mens andre får det kanskje ensidig for mye. Men vi kan bruke dette maskineriet til å holde statene ansvarlige, og det er det denne regjeringen ønsker gjennom å søke aktivt medlemskap og påvirkningsmulighet i rådet.

Da MR-rådet ble opprettet, ble det lagt direkte under FNs generalforsamling. Dette innebærer en oppgradering av status i forhold til MR-kommisjonen. I dette lå en bekreftelse av menneskerettighetenes sentrale rolle. Når et nytt organ nå overtar, kan vi konstatere at det normative rammeverket er solid, som jeg sa. Igjen, det viser tross alt at arbeidet gjennom nesten 60 år har gitt resultater. Utfordringen ligger i å styrke FNs arbeid for å sikre gjennomføringen av menneskerettighetene. Derfor arbeider Norge for å øke MR-rådets fokus på gjennomføring. Menneskerettighetsrådet gir oss en rekke mekanismer for å gjøre nettopp dette, for å ansvarliggjøre stater som bryter menneskerettighetene, og dette er en del av vår hovedstrategi. La meg nevne noen punkter.

For det første: De faste årlige sesjonene i MR-kommisjonen gjorde det ofte vanskelig å gripe fatt i de dagsaktuelle utfordringene verden står overfor. Det var derfor et klart framskritt at det ble besluttet at det nye Menneskerettighetsrådet skal kunne tre sammen ved behov. Det gir rom for at rådet kan bli en viktig aktør i krisesituasjoner og ved grove brudd på menneskerettighetene. Krisen i Midtøsten ledet til at det i fjor ble avholdt tre spesialsesjoner i MR-rådet. To av disse førte til svært konkret oppfølging på bakken. En delegasjon ble sendt for å undersøke forholdene i det palestinske området, mens en undersøkelseskommisjon gransket menneskerettighetssituasjonen i Libanon.

For det andre: Alle land skal nå undergis en gjennomgang i rådet, som Morten Høglund var inne på. På denne måten imøtegår man kritikk om forskjellsbehandling av enkeltland i spørsmålet om vurdering av MR-situasjonen. Ordningen kalles universell, periodisk rapport og vil etter hvert kunne gi oss et verktøy for vurdering og overvåking

av menneskerettighetssituasjonen i de fleste av verdens land.

For det tredje har vi FNs spesialrapportører. Dette er mekanismer som ble utviklet under Menneskerettighetskommisjonen, ikke alltid på grunnlag av enighet i kommisjonen, og ofte med mandater som kunne vært skarpere, men sterke nok til at de dedikerte menneskerettighetseksperter, som har fylt noen av disse mandatene, har kunnet gjøre en forskjell. Norge gikk for flere år siden i brejsjen for å styrke situasjonen for verdens MR-forsvarere gjennom etableringen av mandatet for en spesialrapportør for menneskerettighetsforsvarere. Dette arbeidet fortsetter under rådet. Under denne vårens sesjon gikk fornyelsen av mandatet gjennom enstemmig og uten svekkelser. Spesialrapportøren gjennomfører landbesøk og følger opp individuelle klagebrev fra MR-forsvarere. Siden mandatets opprettelse har spesialrapportøren rettet flere tusen henvendelser til stater og bidratt til konkret beskyttelse av svært mange MR-forsvarere.

Gransking av menneskerettighetssituasjonen i enkelte land står sentralt i flere av spesialrapportørenes arbeid. Et eksempel er torturrapportørens nylige reiser til Kina, Jordan og Sri Lanka. Hans sterke rapporter og klare anbefalinger er blitt et viktig verktøy for MR-forsvaret lokalt. Rapportene presenteres også i MR-rådet og er sentrale i forbindelse med den universelle, periodiske gjennomgangen.

Granskingsrapportene kan gi et tidlig varsel om bekymringsfulle utviklingstrekk. Et stort antall land dekkes, også land som Kina og Russland, land som ellers er sterkt beskyttet mot kritikk. Norge har derfor lagt vekt på å arbeide for at spesialrapportørene har et så sterkt og uavhengig mandat som mulig. I forbindelse med Darfur-sesjonen satte MR-rådet sammen et team av MR-eksperter for å granske situasjonen. Granskernes fellesrapport gav et solid grunnlag for den videre innsatsen for Darfurs befolkning. Dette er et nytt og virkningsfullt verktøy presset fram av EU, Norge og andre vestlige land.

La meg i denne forbindelse kommentere en utfordring som det nye rådet har gitt oss. Et lavere antall medlemmer og en endret sammensetning har stilt oss overfor en mer krevende hverdag, som jeg var inne på i min redegjørelse tidligere i dag. Vestlige land, latin-amerikanske land og enkelte land fra det tidligere Øst-Europa samarbeider tett i MR-rådet. Denne gruppen av land er nå i mindretall, og for å få gjennomslag for vedtak må man ha støtte fra asiatiske og afrikanske land. Norge har derfor bevisst jobbet for å opprette allianser mellom moderate land på tvers av regioner. Et eksempel er det norskledede arbeidet med menneskerettigheter og næringslivet, hvor vi samarbeider tett med India, Nigeria, Argentina og Russland. Gruppeposisjoner utgjør en betydelig utfordring for denne tilnærmingen, men vi har flere ganger sett at det er mulig å bygge brede koalisjoner som kan gi gode resultater.

Jeg er av den faste oppfatning at verdenssamfunnet i MR-rådet har fått et instrument som kan gjøres slagkraftig. Så er det opp til verdens politiske ledere å bruke instrumentet. Det skjer ikke automatisk. Vi må faktisk jobbe for det. I dette arbeidet vil vi ikke sitte på gjerdet, men

delta aktivt i forsvaret av en internasjonal rettsorden. Vi velger altså den canadiske strategien framfor å stå utenfor. For å oppnå resultater kan vi ikke bare snakke med dem vi er enige med. Vi må også bringe det noen vil kalle «vers-tingene» inn i det internasjonale normskapende arbeidet, sette søkelys på dem. Vi skylder verdens millioner av undertrykte å stå opp for deres rettigheter. For meg er dette solidaritet i praksis. Det å utebli kan jeg i dagens situasjon vanskelig se ville sende et slikt budskap. Vi vil være med og ta ansvar for en bedre verden. Vi må ha målet klart for oss og lete etter de politiske mulighetene. Menneskerettighetsrådet er, sine innebygde svakheter til tross, en slik mulighet.

Morten Høglund (FrP) [12:05:21]: Jeg vil først få takke utenriksministeren for hans svar på interpellasjonen. Som jeg også sa i mitt første innlegg, har vi ikke fra vår side trukket noen konklusjon om hva som burde være Norges rolle her. Det vi registrerer, og det vi er oppgitt over, er at rådet politisk synes å ha havnet i en grøft. Det svekker rådets troverdighet, slik vi ser det, og det er viktig at man jobber seg opp av grøften og inn på et spor som er mer konstruktivt. Jeg er ikke i tvil om at Norge vil være en fanebærer for viktige og gode prinsipper i rådet, og jeg håper man vil være både klar og tydelig. Jeg er absolutt glad for at man for så vidt velger å sammenligne seg med Canada. Det er mulig jeg trekker utenriksministeren langt nå, men jeg tror vi trenger den type aktivisme som Canada kanskje først og fremst har stått for i rådet. Jeg tar det for gitt at den posisjonen som utenriksministeren har trukket opp, at Norge søker et kandidatur, blir valgt, og velger å forholde meg til det.

Når det gjelder gjennomføring av menneskerettigheter, er jeg helt enig med utenriksministeren i at der ligger det opplagt et uutnyttet potensial. Det vi ser kan være en fare – det gjelder type menneskerettighetsråd, det kan gjelde menneskerettighetsdialoger – er at MR-problematikk puttes i denne båsen, og at en del land kan være veldig komfortable med det. De kan håndtere det i den settingen, og så er vi stilltiende enige om, eller det er en forståelse for, at vi ikke gjør et stort nummer av det andre steder. Jeg tror ikke at utenriksministeren vil gjøre det, men det er viktig at man er klar over det hele tiden og ser konsekvensen av det. Skal man oppfylle også Soria Moria-erklæringens formuleringer om menneskerettigheter, denne regjeringens høye ambisjoner på området og det som jeg føler et samlet norsk storting står bak, må man gjøre noe mer. Menneskerettighetsrådet viser seg dessverre kanskje ikke å være et svar på de utfordringene som er der. Men kan det bli bedre, og kan det fungere, er det flott, og da kan det kanskje være en fordel. Vi er skeptiske.

Jeg skal gi noen få råd med på veien:

- Få innført medlemskapskriterier
- Få det ensidige fokuset på Israel til å opphøre
- Sikre at medlemmene av rådet med de verste rullebladene blir evaluert først
- Opprettholde landspesifikke mandater
- Og – ikke minst – unngå å politisere oppnevningen

av spesialrapportører og ekspertgrupper. Der er det dessverre noen grove eksempler.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:08:33]: Jeg er jo glad for at representanten Høglund bruker Soria Moria-erklæringen som et verdikompass i denne saken. Det ønsker vi velkommen.

Jeg vil igjen understreke at det er positivt at dette spørsmålet er tatt opp på denne måten, og representanten Høglund viser et kontinuerlig engasjement på MR-området, som er viktig. Det er litt slik som jeg sa i min redegjørelse tidligere i dag om havretten, at det legale grunnlaget finnes, men vi mangler politikk. Vi må ha mer politikk. Det som jeg har sagt tidligere, er at det legale rammeverket på MR-området er egentlig veldig komplett, med konvensjoner langs hele bredden som jeg nevnte. Det er gjennomføringen som er problemet. Ver stingstatene har underskrevet på dette, har vært med på det, er bundet av det, men de følger ikke opp.

Vi vet at vi på dette området i uoverskuelig framtid kommer til å leve med en rad av utilstrekkeligheter. Spørsmålet er: Hva gjør vi i forhold til utilstrekkelighetene? Jeg mener at det er en helt åpen debatt, hvor det ikke finnes absolutter. Jeg verdsetter også at representanten Høglund understreker det, at her er det tvil og tro, og at vi må ha en opplyst aktiv debatt om hva som er riktig for Norge. Det er viktig når vi nå tar dette skrittet og søker medlemskap. Hvis vi kommer inn i MR-rådet, som jo er noe som vi skal velges til, vil det kreve at vi har evne til å inngå allianser med andre for å få satt disse dagsordenene. Jeg nevnte en måte å jobbe med det på. Et annet område med et viktig land, er Indonesia, som vi har jobbet med i en interkulturell medialog for å sette ytringsfriheten i et søkelys som også får støtte fra land vi normalt ikke jobber tett med. Det har gitt en veldig viktig og interessant erfaring.

Jeg tror jeg vil si ved starten av denne debatten at representanten Høglund mener når det gjelder rådet, at det er for tidlig å trekke konklusjon. Det er jeg enig i, selv om jeg også mener at vi kan gjøre enkelte kritiske observasjoner etter et år. Jeg tror vi her må gå etter de mulighetene MR-rådet gir de styrkingene som faktisk har skjedd, det som har skjedd ved at det nå blir en gjennomgang av alle land, ved rapportørenes sterke stilling, og ved at vi – som vi håper – får en ny høykommissær for menneskerettigheter som kan bære arven fra den forrige videre. Den forrige høykommissæren, Louise Arbour, trakk seg tilbake, og det er en krevende utfordring for verdenssamfunnet å komme opp med en høykommissær som har det samme mot og den samme vilje til å konfrontere verstingene når de melder seg. Men vi skal iallfall være aktive på dette området og forsøke å bruke den perioden vi eventuelt får, på en måte som svarer til det som er norske verdier, og prøve å søke de mulighetene som det gir.

Marit Nybakk (A) [12:11:42]: Representanten Høglunds interpellasjon gir mulighet for en debatt og kanskje noen refleksjoner om FNs rolle og også FNs rolle og arbeid i forhold til menneskerettighetsspørsmål.

De rykende ruinene fra 2. verdenskrig dannet bakteppet da FN ble stiftet. FN – De forente nasjoner – skulle være verdensomspennende. Organisasjonen ble stiftet bl.a. for å forebygge og hindre krig mellom stater og sikre overholdelse av menneskerettighetene. Nazismens grusomheter og de millioner av døde krigen hadde etterlatt, var en påminnelse om hva som også i framtiden kunne skje dersom man ikke fikk til et forpliktende internasjonalt samarbeid.

FN er den eneste verdensorganisasjonen vi har. Den er også det medlemslandene gjør den til. Norge har i alle år samarbeidet med likesinnede land i FN om menneskerettigheter, om konfliktforebygging, og vi fikk også høre utenriksministeren redegjøre for dette.

Som utenriksministeren vil også jeg understreke at for å oppnå resultater kan vi ikke bare snakke med dem vi er enige med. Vi må kunne sette oss ned og fortelle verdens Mugaber eller verdens ayatollaer at det de gjør, er galt, at vi er innstilt på å stå opp for verdens millioner av undertrykte.

Styrken ved FN er at alle sitter ved det samme bordet. Bare slik kan vi også sikre en internasjonal rettsorden.

Jeg mener det står respekt av FNs arbeid med menneskerettigheter – ikke fordi det er ufeilbarlig, men det er tross alt dette arbeidet som har gitt oss menneskerettighetskonvensjonen, som har gitt oss Barnekonvensjonen, og som har gitt oss sikkerhetsrådsresolusjon 1325 om kvinners situasjon når freden skal bygges.

Det er i år 60 år siden verdenserklæringen om menneskerettighetene ble vedtatt. Jeg vil vise til det som utenriksministeren sa, at det var i den daværende menneskerettighetskommisjonen under ledelse av USAs FN-ambassadør, som da var Eleanor Roosevelt, at verdenserklæringen ble framforhandlet – med det resultat at vi også har fått konvensjonen om sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Vi har fått torturkonvensjonen, Barnekonvensjonen og rasediskrimineringskonvensjonen som har gitt mennesker verden over et rettslig bindende grunnlag for å ansvarliggjøre sine myndigheter, som utenriksministeren understreket.

Norge har alltid vært aktiv i FN, og 1. januar 2001 tok Norge sete i FNs sikkerhetsråd for en periode på to år. Lavmælt og resultatorientert kan kanskje være det som karakteriserer våre to år i Sikkerhetsrådet. Norge jobbet med konfliktforebygging, med konfliktløsning og med samarbeid med afrikanske land. Jeg mener Norge fikk utrettet noe i sin toårige sikkerhetsrådsperiode. Derfor er det også viktig å prøve å komme inn i det nye menneskerettighetsrådet. Vi må tro at vi greier å få til ting, selv om utgangspunktet av og til kan se litt vanskelig ut. At det har tatt tid å få Menneskerettighetsrådet til å fungere, og at det kanskje har vært mangel på oppslutning om mandatet, må man ta med seg i det videre arbeidet.

FN er den viktigste organisasjonen i verden når det gjelder menneskerettigheter, når det gjelder bistand, og når det gjelder internasjonale operasjoner. Jeg tror faktisk FN i dag har 18 ulike internasjonale operasjoner gående. FN er den organisasjonen som har tilstrekkelig autoritet, enten det dreier seg om regimet i Burma eller store humanitære katastrofer.

Norge er et lite land som er avhengig av sterke og klare internasjonale kjøreregler. Vi ville bare tape dersom vi valgte ikke å delta i FNs organ for beskyttelse av menneskerettighetene. På samme måte deltar vi også i en rekke andre fora knyttet til FN og andre internasjonale organisasjoner, både for å fremme våre egne interesser, og ikke minst for å sikre et verdenssamfunn i solidaritetens tegn.

Finn Martin Vallersnes (H) [12:16:35]: Interpellanten tar opp et viktig tema, og jeg vil benytte anledningen til å si at jeg føler bekymring. Jeg føler bekymring for menneskerettigheter under press. Vi har en tolkning av menneskerettigheter som er universell og absolutt med utgangspunkt i FN-deklarasjonen og senere konvensjoner. Utenriksministeren refererte mer detaljert til dem. Vi opplever imidlertid i mange sammenhenger at et flertall i det internasjonale samfunnet er imot vår tolkning, vår praksis og de krav vi vil stille til medlemslandene.

Det er nyttig å forsøke å forstå hvorfor det er et slikt flertall mot oss. Og jeg synes ikke det er vanskelig å sette fingeren på det i det praktiske arbeidet jeg har fått lov til å delta i, i kontakt med FN, gjennom de senere årene, fordi man møter det verbalt ganske eksplisitt: Det er åpenbart en frykt for å svekke eget regimes politiske legitimitet fra en del av de landene hvor vi synes menneskerettigheter står svakt. For det andre er det, ganske klart formulert, en generell antivestlig reaksjon. FN er i enkeltes øyne et organ der grunnverdiene er definert av vinnerne fra annen verdenskrig, som Marit Nybakk var inne på – vestlige verdier definert av stormakter som i stor grad identifiseres, sies det iallfall, som en prolongering av tidligere kolonimakter. Dette preger også en del lands holdning til det nye menneskerettighetsrådet. For øvrig møter vi det i mange ulike sammenhenger, ikke minst når vi jobber med FN-reform.

Tiden fremover vil vise oss hvilket reelt innhold det blir i Universal Periodic Review, som det har vært referert til her. Vi håper at det gjennomgående blir objektive kriterier, hensyn til innspill og bidrag fra både nasjonale og internasjonale NGO-er, og fra FNs egne eksperter, og at det ikke blir utviklet et vern om våre likesinnede kulturer. Jeg ser en helt klar oppgave for Norge i å være med og påvirke, gjennom vår deltakelse, at en får de rette arbeidsmåtene og kriteriene fastsatt for det nye rådet. Slik sett har jeg all forståelse for at vi har en oppgave ved å gå inn.

Men jeg må jo medgi at i arbeidet med, og i, FN blir en av og til konfrontert med at det er andre scenarier. Og hvilke er de? Jo, ett scenario går ut på at en får en videreutvikling gjennom FN, eller av FN. Dette målbæres gjerne av folk som har en tro på at økonomisk utvikling gradvis vil føre til sosial og politisk utvikling med større friheter, og at det internt i disse landene genererer en styrking av menneskerettighetene. Da vil en kunne få en gradvis utvikling av menneskerettigheter, liksom demokrati tar tid å utvikle. Kanskje liker vi ikke den problemstillingen helt. Vi har jo gjerne villet se på menneskerettigheter som noe absolutt her og nå. Demokratiet tar noe lengre tid. Men vi blir kanskje nødt til å akseptere den situasjonen.

Det andre alternativet, det andre scenariet, er at FNs

relevans avtar fordi medlemmene ikke opplever at deres problemer løses der, og hvor nord-sør- eller øst-vest-fronten lammer funksjonen. Og vi møter saktens folk som mener at vi da vil kunne få alternative, nye globale arenaer, når FN ikke klarer å fornye seg, der sør blir i flertall, og hvor landene i nord opplever en helt ny situasjon fordi en ser fremvekst av tunge, nye økonomier og allianser i andre deler av verden. Eller en kan få en overgang til at mer regionale interesseorganisasjoner styrkes, og våre nærmeste er selvfølgelig NATO og EU. Andre har sine verdensdekkende organisasjoner.

Jeg tror det er veldig viktig å ha klart for seg at en ikke må få en utvikling hvor en isolerer seg, men opprettholder interregional og internasjonal global dialog, og det bør bli i FN, i vår interesse, også om det eventuelt skulle bli i andre settinger. Jeg er helt overbevist om at det vil være til det beste for en videre styrking av menneskerettigheter globalt, og ikke minst har jeg en visshet om at befolkningen i de aktuelle landene åpenbart er på vår side i det arbeidet.

Konklusjonen er at vi fortsatt må ha et sterkt engasjement for menneskerettigheter og de universelle verdiene gjennom tilgjengelige fora, hvor det pr. i dag er Menneskerettighetsrådet som må være vår naturlige arena. Vi må også søke å unngå å motarbeide en internasjonal organisatorisk utvikling som fører til isolasjon, om det er av oss selv eller av andre.

Ågot Valle (SV) [12:22:08]: Jeg synes også det er bra at interpellanten har tatt opp menneskerettighetsspørsmål, slik at vi kan få en diskusjon rundt det, for vern av de universelle menneskerettighetene handler om solidaritet og rettferdighet, slik også utenriksministeren sa. Enda en ting som er viktig for oss, er jo at det kan gi makt og verdighet til dem som kjemper for endring til fordel for menneskerettighetene.

Så stiller interpellanten viktige spørsmål. Det er vel ikke alle nyansene vi deler, men det er viktige spørsmål, og jeg synes det er bra at ikke interpellanten har konkludert.

Jeg vil takke utenriksministeren for et veldig, veldig bra svar, som vi deler helt og fullt, og som jeg bare vil utdype. Og så synes jeg representanten Finn Martin Vallersnes hadde, som vanlig på disse områdene her, et veldig klokt innlegg.

FN er en viktig arena for alle som vil slåss for en bedre verden, og det er spesielt viktig for små land som Norge at vi har et FN som baserer seg på at *alle* land har en stemme. Det er ikke bare den sterkeste rett som gjelder. Det var, som også Marit Nybakk sa, i FN verdenserklæringen om menneskerettighetene, med klar vekt på at alle mennesker har like mye verd, ble vedtatt. Også jeg har registrert alle de andre kommisjonene som er kommet etterpå. Jeg vil framheve FN som en viktig arena der viktige kvinnespørsmål og kvinneverdigheter har blitt kjempet fram, ofte på tross av maktthaverne i eget land. I praksis ser vi jo at ikke alle er enige i at alle mennesker har like mye verd. Derfor får vi altså undertrykking fra regimer som bryter menneskerettighetene, noe som foregår i altfor mange land. Men det er

viktig å sitte ved samme bordet, være tydelige og ansvarliggjøre dem som bryter menneskerettighetene. Det er ikke det samme som å legitimere regimene, men det er tro på at dialog i nesten alle tilfeller er bedre enn ekskludering. Derfor vil og bør og må Menneskerettighetsrådet være en viktig arena, sjøl om det også er motsetninger som preger rådets arbeid. Vi må kort og godt ha to tanker i hodet samtidig, framheve det som en viktig arena, men også arbeide for at rådet skal fungere bedre. Det må vi gjøre kontinuerlig. Derfor støtter jeg at Norge nå søker medlemskap som aktivt medlem. Jeg tror at Norge, fordi de fleste land ikke mistenker oss for å ha vikarierende motiv, kan være en verdifull kandidat til rådet.

Men så vil jeg også framheve at det er ikke alltid vi er de store, uskyldrene, lysende eksemplene heller. Vi må feie for vår egen dør, og jeg vil framheve at det som er kommet fram om Telenors framferd i Bangladesh, ikke akkurat er flatterende. Det er derfor viktig å se på sammenhengen mellom næringslivets interesser og menneskerettighetsinteresser. Flatterende er det heller ikke dersom våpen fra Norge blir brukt til å undertrykke menneskerettigheter i andre land. Derfor har SV alltid vært tilhenger av å forby eksport av krigsmateriell til diktaturer og regimer som med stor sannsynlighet vil begå menneskerettighetsbrudd.

Utenriksministeren begrunnet hvorfor rådet kan fungere bedre enn den gamle kommisjonen. Jeg vil framheve noe: For det første gjelder det at rådet kan komme sammen etter behov og kan være en viktig aktør ved kriser og grove menneskerettighetsbrudd. For det andre er det den gjennomgangen av alle land som flere har vært inne på, og for det tredje er det – og det tror jeg ikke vi skal underverdere – spesialrapportørens rolle. Mekanismen ble jo utviklet under kommisjonen, men fortsetter under rådet. De gjør en forskjell for menneskerettighetsforvarere, organisasjoner og aktivister i de enkelte landene, for disse modige menneskene som kjemper for menneskerettigheter i de enkelte landene, tar store risikoer enten de forsvarer menneskerettighetene i Kina eller Tsjetsjenia, journalister og forfatters ytringsfrihet, tortur på Guantanamo, kvinners rettigheter i Afghanistan eller lesbiske og homofile rettigheter i Afrika. Disse modige menneskene kan altså ha spesialrapportørene som viktige alliansepartnere og forsvare og til å ansvarliggjøre myndighetene. Jeg vet f.eks. – det er ikke sikkert Fremskrittspartiet liker det – hva John Dugard, spesialrapportøren i Palestina og Israel, har hatt å si for dem som kjemper for palestinernes rettigheter. Og så vil jeg si, som de andre, at dette må bli et viktig arbeid. Det sier sikkert flere.

Dagfinn Høybråten (KrF) [12:27:37]: Styrking av FN er en av de viktigste pilarene i norsk utenrikspolitikk. Verdenssamfunnet trenger et organ som kan overvåke medlemsstatene når det gjelder etterleving av forpliktelsene på menneskerettighetsområdet, og påtale brudd på menneskerettighetene med autoritet, konsekvens og upartiskhet. På dette området har FN dessverre ikke klart å leve opp til sine idealer. Den tidligere Menneskerettighetskommisjonen ble etter hvert ganske diskreditert. I denne kommisjonen var det en dominans av diktaturer som systema-

tisk blokkerte enhver kritikk mot seg selv, men brukte det mot andre. Det var derfor med atskillige forhåpninger om en forbedring at Norge bidro til opprettelsen av FNs nye menneskerettighetsråd i 2006. Det nye rådet skulle være direkte underlagt generalforsamlingen, og det skulle være et permanent organ, ikke bare møtes til en sesjon en gang i året. Gjennom hemmelige valg i FNs generalforsamling skulle man holde stater med dårlig rulleblad utenfor, slik at de ikke kunne blokkere arbeidet. Det nye systemet virket til en viss grad, men FNs fordeling av mandatene på de ulike regioner i verden gjorde systemet sårbart. Erfaringen etter de to første årene er dessverre svært lite oppløftende.

En fire uker lang sesjon i mars i år blottla svakhetene for all verden. Verdens øyne hadde da med forskrekkelse fulgt krisen i Tibet og kinesiske myndigheters håndtering av saken. Det kunne vært mye å si om menneskerettighetenes kår i Kina, men ikke en eneste av rådets resolusjoner handlet om det. Innspill fra Australia, Canada, EU, Sveits og USA ble blokkert av Kina og stater de hadde fått på sin side. Ifølge NTB var det bare tre av i alt 47 nasjoner i Menneskerettighetsrådet som støttet forslaget om en spesialsesjon om Tibet. Reaksjonen var sterk fra enkelte menneskerettighetsorganisasjoner. Rådet burde tatt opp krisen, men i praksis virker det som om noen land er fredet.

Om noen land er fredet, følger rådet til gjengjeld opp den dårlige tradisjonen fra den nedlagte MR-kommisjonen med stadig og ensidig kritikk av Israel. I løpet av rådets to første år er det vedtatt tolv resolusjoner som kritiserer Israel for menneskerettighetsbrudd, og da rådet var samlet i mars i år, var nye resolusjoner rettet mot Israel, noe av det første som ble vedtatt. Da er det tross alt et lyspunkt at formannen i MR-rådet har vedgått at rådet har sviktet når det gjelder å behandle den israelsk-palestinske konflikten på en fair måte.

Det har skjedd alvorlige brudd på menneskerettighetene mange steder de siste to årene. Rådet har på sin side bare avholdt seks spesialsesjoner fram til mars i år. Til gjengjeld har fire av dem handlet om Israel. Den femte gjaldt Darfur i Sudan. Til tross for en rapport som viste forferdelige overgrep, endte rådet opp med en resolusjon som bare tok rapporten til etterretning, uten å slutte seg til kritikken. Det finnes sikkert enkelte forhold å påtale i alle land, og FNs menneskerettighetsråd har behørig gransket land som Estland, Latvia, Litauen, Frankrike, Storbritannia og Norge. Da er det desto mer tankevekkende at rådet samtidig har stoppet granskinger av land som Hviterussland, Iran og Usbekistan til tross for grove overgrep i disse landene.

Blant medlemmene i FNs menneskerettighetsråd finner vi også Cuba, Egypt, Kina, Pakistan, Russland og – ikke minst – Saudi-Arabia. Noen kritisk gransking av egne land har disse medlemmene i rådet ikke funnet plass til.

Det er grunn til grunnleggende kritikk av den måten FNs menneskerettighetsråd fungerer på. Rådet fungerer kort sagt *ikke* som det skal. Det er et faktum at FN ikke kan gjøre mer enn det medlemsstatene tillater. Men når det som blir gjort, er så selektivt skjevt og ensidig som tilfellet er i Menneskerettighetsrådets arbeid, er det grunn til å ta hele konstruksjonen opp til kritisk vurdering.

FN har gode mål for sitt arbeid med menneskerettighetene. Standardene som er satt, er viktige folkerettslige avtaler om menneskerettigheter som gir et godt grunnlag. Egne komiteer overvåker de forskjellige konvensjonene, og FNs høykommissær for menneskerettigheter spiller en viktig rolle. Men svakhetene i systemet blir så åpenbare når vi ser sammensetningen og arbeidet til FNs menneskerettighetsråd så langt.

Jeg synes det er prisverdig at Regjeringen har ambisjoner på dette rådets vegne. Jeg tror alternativet til ikke å ha ambisjoner er dårligere enn å ha det. Men det jeg savner fra Regjeringens side, når man nå ønsker å sette tid, oppmerksomhet og penger inn på dette arbeidet og satse på Norges inntreden, er en strategiplan for hvordan man vil reformere rådet i forhold til de åpenbare svakheter som har blitt avdekket allerede gjennom disse to første årene. Den strategiplanen vil jeg utfordre utenriksministeren til å legge fram, for jeg tror at det vil styrke selve plattformen for Norges engasjement og Norges kandidatur. Og det vil øke troverdigheten til rådet dersom Norge lykkes med å komme inn og på den måten kan være med på å sette en annen kurs enn den som vi til nå har sett.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [12:32:50]: La meg innledningsvis få lov til å rette en takk til interpellanten, som tok opp et så viktig tema. Samtidig må jeg gi uttrykk for at utenriksministeren i svaret på interpellasjonen gav en aldeles god redegjørelse for Regjeringens beveggrunn og arbeid i denne saken.

En del av oss, som lever rimelig trygt med god praktisering av menneskerettigheter, har kanskje et vel optimistisk syn på det som skjer ute i verden – vi tror at en positiv utvikling kommer av seg selv. Men hvis vi ser oss rundt omkring, og ut fra de kritiske merknader som er kommet i debatten i dag, konstaterer vi at det er ingen selvfølge.

Noen av oss har trodd at det at det skjer en positiv økonomisk utvikling, også skulle gi grobunn for at folk i disse statene med bedre økonomi og bedre utdanning, ville etterspørre et tryggere rettslig grunnlag for sin egen eksistens nettopp gjennom menneskerettighetene, og at det skulle komme på plass. Det skjer ikke. Vi var på et besøk i Kina, som er nevnt som ett av disse landene, og opplevde, da vi etterlyste situasjonen, å få som svar at det tar tid før du begynner å gi ris til den hånden som gir deg et økonomisk bedre grunnlag. Derfor er det uhyre viktig at vi som nasjon gjennom et aktivt arbeid i Menneskerettighetsrådet – hvis vi kommer inn – legger press på og fokuserer på nettopp dette arbeidet.

Det er med bekymring vi ser at eksempelvis Kina bruker store økonomiske midler for å komme seg inn i land i Afrika for å få den handelsmessig økonomiske profitten ved å ta ut råvarer og ikke vil stille krav om demokratiutvikling og menneskerettigheter i nettopp disse landene. De sier at de ikke vil blande seg inn i landenes indre anliggender. Det samme bruker de som et skjold når verden omkring reagerer på måten Kina har behandlet situasjonen i Tibet på. Derfor er det uhyre viktig at vi bruker FN-sporet og utvikler det videre, selv om vi ser at Menneskerettig-

hetsrådet kanskje ikke har fått den form som er ønskelig. Jeg tror ikke det finnes noen alternativ organisasjon som kan jobbe med denne saken på en sånn måte som nettopp FN kan gjøre.

Jeg er glad for at utenriksministeren så klart og tydelig gav beskjed om det prioriterte arbeid som Regjeringen gjør gjennom FN, gjennom dialog og påtrykk for å få en løsning som vi kan være stolte av i framtiden.

Solveig Horne hadde her overtatt presidentplassen.

Anne Margrethe Larsen (V) [12:37:34]: Jeg vil innledningsvis benytte anledningen til å takke interpellanten for å ha tatt opp et viktig og interessant spørsmål.

For et lite land som Norge er det av stor betydning at det ikke er den sterkeste rett som rår, men at det er internasjonale kjøperegler som gjelder for alle – stor og liten, fattig og rik. Derfor trenger vi FN, og derfor bør FN forbli en av bærebjelkene i norsk utenrikspolitikk.

FN blir imidlertid aldri sterkere enn det medlemslandene gjør det til. En tydelig indikator på FNs tilstand er FNs budsjett. Det har minket i realverdi de siste ti år. FN har dermed måttet foreta betydelige kutt i sin virksomhet, bl.a. ved å redusere stab og fryse aktiviteter.

Jeg har forhåpninger til at det kommende presidentskiftet i USA vil bidra til å snu pendelen, dvs. skape et politisk klimaskifte slik at FN igjen får den oppmerksomhet og de ressurser som det fortjener. Vi ser at nykonservative er i retrett, og at et mer FN-vennlig og samarbeidsvillig USA kommer til syne. Jeg vil imidlertid advare mot å lene seg bakover og vente på at USAs neste president skal redde FN. Vi må også bidra til et politisk klimaskifte, og det må ledsages av reelle reformer av FNs organisasjon og virkemåte.

Arbeidet med menneskerettigheter er et av FNs kjerneområder, men samtidig et svært krevende felt. Blant FNs medlemsland er det sterke motsetninger mellom menneskerettighetsforkjempere og de som mener at kritikk av brudd på menneskerettigheter er innblanding i indre anliggender.

For mange utviklingsland står de kulturelle, økonomiske og sosiale rettighetene høyt, sammen med retten til utvikling. Mange rike land, derimot, er mer fokusert på menneskerettigheter. I tillegg kommer de verdiladede motsetningene mellom livssynsspørsmål og ytringsfrihet. Det har gjort det vanskelig å arbeide for menneskerettigheter i FN-systemet. FNs menneskerettighetskommisjon ble derfor erstattet med et menneskerettighetsråd i 2006. Hensikten var å opprette et mer handlekraftig organ. Det nye rådet ble gjort permanent, noe som gjør at det på en mer effektiv og kontinuerlig måte skal kunne overvåke menneskerettighetssituasjonen i verden. Rådet er dessuten lagt direkte inn under Generalforsamlingen.

Disse grepene har imidlertid vist seg å være, som mange har nevnt, utilstrekkelige. Mange av de samme landene som trakk på bremsepedalen i den gamle kommisjonen, sitter og gjør det samme i det nye rådet. De har et til dels rufsete rulleblad hva angår menneskerettigheter, og

bruker rådet bevisst for å lede oppmerksomheten bort fra kritikkverdige forhold i egne land. Dermed kan man si at rådet har fått den motsatte funksjonen av hva det var tiltenkt. Kina kunne på denne måten forhindre at rådet vedtok en resolusjon om Tibet i forbindelse med rådets årlige sesjon i mars. Dette mener jeg er sterkt beklagelig.

Dette viser at uten politisk vilje til endring er det lite man kan gjøre for å styrke FN gjennom institusjonelle reformer. I mellomtiden ser vi at FN kommer på defensiven i menneskerettighets spørsmål. Samtidig ser vi at uavhengige menneskerettighetsorganisasjoner som Amnesty International og andre fyller en stadig viktigere rolle. I tillegg kommer motet og engasjementet til en rekke enkeltpersoner.

Jeg tror ikke det er noen enkel vei ut av dette for FN-systemet. Den nylige reformen av FNs menneskerettighetsorganer har ikke gitt de ønskede resultater, og det er lite som tilsier at nye institusjonelle reformer kan gjøre noe med det. Dette synes å være blant de problemer FN-systemet ikke kan reformere seg ut av. Men vi må samtidig gi FNs menneskerettighetsråd tid til å finne sin form – til å være modig i menneskerettsspørsmål. Jeg støtter representanten Høybråtens forslag om en veldig klar strategi for Norges medlemskap i Menneskerettighetsrådet.

Jeg tror at veien ut av problemet også er å bidra til å skape mer politisk oppmerksomhet omkring brudd på menneskerettigheter, både hjemme og ute. Vi bør bidra til at dette kommer enda lenger opp på den politiske dagsordenen, spesielt i land hvor overgrep mot enkeltmennesker begås. Dette vil kunne bidra til å fremme arbeidet med menneskerettigheter både i og utenfor FN-systemet.

Morten Høglund (FrP) [12:42:54]: Debatten i dag er en bekreftelse på det brede politiske engasjement som det er på dette området. Det er gledelig. Jeg har ingen problemer med å slutte meg til det forslaget som representanten Høybråten kom med, om en strategiplan. Men selv om en slik strategiplan er så offensiv og klar som det jeg og representanten Høybråten skulle ønske, er jeg ikke sikker på om det vil virke positivt i den valgkampen Norge skal drive, for å bli valgt og få støtte fra f.eks. land som Kina og andre. Det er kanskje et dilemma. Men at Norge er klar og tydelig, er et ønske fra mange av oss.

Dagsavisens utenriksredaktør brukte i Dagsavisen fredag den 28. mars i år «FNs eget supperåd» som overskrift. Jeg har ikke valgt å gå så langt som å bruke den type ord. Jeg vil bare konstatere at kritikken mot FNs menneskerettighetsråd kommer fra mange hold. Den er bred, og den må tas på alvor. Det føler jeg for så vidt at debatten i dag gjør. Skal Norge ha en plass ved bordet, er det viktig at Norge bidrar til at den kritikken ikke er så berettiget som jeg føler at den er i dag.

Til rådets forsvar kan det sies at nå kan kriser tas opp. Viktige kriser i Midtøsten har vært tatt opp – kanskje med positivt resultat, jeg skal ikke dvele ved det – men flere har nevnt her at Tibet ikke er tatt opp. Burma og deres håndtering av syklonen velger man å ikke ta opp. Så dette brukes på en måte som objektivt sett vanskelig kan forsvares. Det jeg også vil ta med, er at skulle Norge få en

plass – kanskje også uavhengig av det – er det viktig at menneskerettighetsforsvarere verden over føler at de har en alliert i Norge, og at Norge er så tydelig og klar at en blogger i Saudi-Arabia eller en kvinneaktivist i Kina vet at de har en alliert i Norge. Det ønsker jeg at Norge kommuniserer, også i valgkampen. Så får det bære eller briste. For skulle vi ikke bli valgt, fordi vi er tydelige, har dette rådet etter min mening vist at det ikke fortjener vår oppmerksomhet.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:45:22]: Igjen takk til interpellanten for en god debatt, for godt fokus, og takk for den brede støtten som vi har i Norge rundt dette viktige saksområdet.

La meg slutte meg til representanten Vallersnes' gode formulering: fullt engasjert i tilgjengelige fora, unngå å isolere oss selv eller andre. Jeg tror det er en riktig retningslinje – den er krevende i mange sammenhenger, men det er den vi må føre.

Når det gjelder strategiplanen, talte jeg til Menneskerettighetsrådet 3. mars i år. Jeg annonserte vårt kandidatur og trakk fram de sakene som står veldig sentralt for Norge. Det innlegget kan jeg referere til. Der snakket jeg om betydningen av kampen mot dødsstraff, kampen mot tortur, kampen mot ytringsfrihet og de verdiene som er knyttet til det. Jeg snakket også om betydningen av å stå opp for menneskerettighetsforsvarere. Og når det gjelder bloggeren i Saudi-Arabia, møtte jeg ham for tre uker siden på et hotellrom, i skjul, i Riad. Jeg møtte kvinnelige menneskerettighetsaktivister, og jeg møtte også menneskerettighetsaktivister på ambassaden i Beijing. Det er en del av norsk linje. Vi gjør det i fora der vi er representert internasjonalt, og vi gjør det i land der vi er på besøk. Så uttrykte jeg en særlig støtte til Høykommissæren. Det er en institusjon Norge har kjempet for helt siden den kom. Vi må fortsatt være gjenkjennelig på at vi støtter den personen som har det viktige vervet, gir vedkommende personlig selvtillit, politisk støtte og politisk drahjelp i de sakene som han eller hun setter på dagsordenen – og så må vi holde ved like spesialrapportørene og spesialprosedyrene. Der ligger på mange måter Norges strategiplan.

Så er spørsmålet: Kan vi gå inn nå og endre rådet i måten det arbeider på? Jeg oppfattet at også representanten Høybråten fokuserte på det. På den annen side sier representanten Larsen at det kanskje er litt tidlig å gå inn i den debatten nå, bare et år eller to etter at rådet ble stiftet. Jeg tror vi må finne en pragmatisk vei med tanke på hvor ambisiøse vi kan være, ut fra hva vi kan få til. Det var et meget krevende arbeid som førte til at rådet ble opprettet, og Norge var aktivt involvert i samarbeid med Generalforsamlingens president, Jan Eliasson, i å forsøke å skyve på slik at de siste brikkene skulle falle på plass. Det var mange som holdt igjen. Vår vurdering var at det nå var viktig å ta vare på det vi tross alt fikk til i dette rådet – vi hadde ambisjoner om mer – og slå ring rundt det. Så får vi finne denne balansen i tiden som kommer.

Igjen – takk for denne gode debatten. Vi får sikkert an-

ledning til å komme tilbake til dette i framtidige interpellasjonsdebatter og andre debatter om utenrikspolitikk, for i utenrikspolitikken er menneskerettighetene en hovedlinje for Norge.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er dermed avsluttet.

Sak nr. 10 [12:48:08]

Innstilling fra næringskomiteen om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2005 og 2006 (Innst. S. nr. 197 (2007-2008), jf. St.meld. nr. 13 (2007-2008))

Steinar Gullvåg (A) [12:48:42] (ordfører for saken): Saken gir anledning til noen korte merknader, først og fremst den at Fiskeriforskning har evaluert et prøveprosjekt med langsiktige avtaler i førstehåndsomsetningen av fisk med det resultat at det innenfor enkelte fiskerier har vist seg som et svært nyttig supplement til eksisterende omsetningsformer. Prosjektet har vist at det kan tilrettelegges for langsiktige avtaler innen rammen av råfiskloven. I fortsettelsen er det nå opp til salgslagene selv, i samarbeid med næringsaktørene, å legge opp til de omsetningsformene som er mest tjenlige i forhold til verdiskaping og kontroll med ressursuttaket.

Salgslagene har en viktig rolle i ressurskontrollarbeidet. Det nære samarbeidet mellom salgslagene og Fiskeridirektoratet er viktig for at vi skal få til en hensiktsmessig utnyttelse av felles ressurser, og det er å håpe at utviklingen og forbedringen av datautvekslingen mellom salgslagene og direktoratet kan bidra til å effektivisere kontrollarbeidet ytterligere. Men framfor alt er denne meldingen en beretning om økt eksport av norsk sjømat. Sjømaten er en av våre aller viktigste eksportvarer, nest etter olje og gass. I 2006 nådde eksportverdien rekordartede 35,6 milliarder kr, til tross for en liten nedgang i eksportert kvantum. Fersk fisk utgjør en økende del av eksporten. Norge eksporterer nå fisk til 150 land, og EU er vårt klart største marked.

Eksportutvalget for fisk har til oppgave å fremme eksporten av norsk sjømat i nært samarbeid med bedriftene i fiskeri- og havbruksnæringen. Hensikten er selvsagt å bidra til næringens lønnsomhet og videre utvikling. I tillegg til eksportinnsatsen bør norsk fiskerinæring nå også satse sterkere på det vi kan kalle for hjemmemarkedet.

Sluttelig vil jeg nevne at Norges Kystfiskarlag ved flere anledninger har pekt på at laget ikke har representasjon i de styrende organene til Sunnmøre og Romsdal Fiske-salgslag og Fiskernes Agnforsyning. Departementet har tatt opp dette med de respektive organisasjonene.

En samlet komite forutsetter at alle salgslag organiserer sin virksomhet slik at medlemmene likebehandles. Komiteen ber derfor Regjeringen følge opp denne saken overfor de to organisasjonene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet.
(Votering, se side 3277)

Sak nr. 11 [12:51:53]

Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det innføres en adgang til å bruke skjønn ved vedtaket om inndragningens omfang ved fangst i strid med minstemålsbestemmelsene, slik at full inndragning ikke benyttes der dette etter forholdene fremstår som urimelig.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3278)

Sak nr. 12 [12:51:53]

Forslag fra stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av dagens regler vedrørende fangstdagbok med sikte på forenklinger.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3278)

Sak nr. 13 [12:51:53]

Forslag fra stortingsrepresentant Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet oversendt fra Odelstingets møte 28. april 2008 (jf. Innst. O. nr. 45):

«Stortinget ber Regjeringen stanse nedbyggingen av Kystvakta.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 3278)

Sak nr. 14 [12:52:05]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U-864 ved Fedje i Hordaland (Innst. S. nr. 230 (2007-2008), jf. Dokument nr. 8:97 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tor-Arne Strøm (A) [12:53:25] (ordfører for saken): I dag behandler vi nok et representantforslag fra Fremskrittspartiet, Dokument nr. 8:97 for 2007–2008. Flertallet viser til uttalelse i saken i brev fra Fiskeri- og kystdepartementet, ved statsråden, datert 30. april 2008.

Flertallet mener at forslaget griper inn i utøvende myndigheters ansvarsområde, og foreslår at forslaget avvises.

Så litt til argumentasjonen for å avvise et slikt forslag. Først vil jeg henvisе til Stortingets presidentskap 8. mars 2002. Når det gjelder behandling av representantforslag, står det i Stortingets forretningsorden følgende i § 29 annet ledd:

«Finner komiteen det utvilsomt at forslaget ikke fortjener Stortingets tilslutning, bør den uten videre fremme innstilling om at forslaget ikke bifalles.»

Det er det flertallet har gjort i denne saken.

Som begrunnelse for forslaget viser forslagstillerne til at selskapet Eide Marine Services AS hevder at verken selskapet eller bransjen som sådan var oppmerksom på utlyst tidsfrist for å søke om prekvalifisering for senere anbudsinnlevering, og at bl.a. Eide Marine Services AS som følge av dette ikke har fått anledning til å inngi tilbud på oppdraget.

Etter de vurderingene som det er referert til i brevet av 30. april 2008, er det ikke riktig å si at Eide Marine Services AS og andre bergingsselskaper ikke har fått anledning til å delta i anbudskonkurransen om heving. Prekvalifisering for anbudskonkurransen ble den 19. november 2007 kunngjort både på den norske og på den europeiske offentlige internett-siden, i henhold til regelverket for utlysning av offentlige anskaffelser. Det er denne framgangsmåten som skal følges, i henhold til regelverket om offentlige anskaffelser. Formålet med en slik kunngjøring er å sikre at den blir tilgjengelig for alle aktuelle leverandører.

Kystverket har opplyst at Eide Marine Services AS ikke meldte sin interesse for å bli prekvalifisert for konkurransen om heving innen den kunngjorte fristen. I henhold til forskrift om offentlige anskaffelser § 11-10 nr. 1 bokstav d hadde Kystverket plikt til – ikke rett til – å avvise leverandører som ikke leverer anmodning om prekvalifisering innen kunngjort frist.

Å gå nye runder og så avvise innkomne tilbud med den begrunnelse at det skal gjennomføres en ny, utvidet anbudsrunde, ville kunne innebære svekket tiltro til bl.a. de selskapene som har gitt tilbud, og til store internasjonale aktører i bransjen, slik at disse vil la være å delta i eller vil bruke mindre ressurser i en senere konkurranse. Det ville være uheldig for arbeidet knyttet til vraket av U-864. Derfor er denne saken blitt håndtert på denne måten.

Så til slutt må jeg beklage – jeg understreker: må beklage – det jeg oppfatter som en snev av mistenkeliggjøring med hensyn til at noen er blitt holdt utenfor i denne saken. Det vil jeg tilbakevise på det sterkeste.

Bård Hoksrud (FrP) [12:57:15]: Jeg vil ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen. Fremskrittspartiet vil ha en ny, utvidet anbudsrunde.

Fremskrittspartiet vil minne om hva denne saken faktisk gjelder. For et år siden førte Fremskrittspartiets engasjement – gjennom vårt representantforslag – til at Regjeringen snudde fullstendig. Regjeringens anbefalte forslag til løsning – å tildekke 65 tonn flytende kvikksølv lagret på metallflasker inne i vraket av U-864 i havet utenfor Fedje i Hordaland – ble omgjort. To høringer i Stortinget i 2007, 6. mars og 16. april, opplyste saken grundig. Kystverkets anbefaling om å velge tildekking av kvikksølv som beste metode ble derfor satt til side.

Jeg siterer fra statsrådens pressemelding, datert 17. april 2007:

«På bakgrunn av høringer i Stortinget der flere aktører har kommet opp med nye forslag til hvordan ubåten kan heves, er det behov for mer tid til å utrede hevingsalternativet av utbåtvraket, sier fiskeri- og kystminister Helga Pedersen.

Kystverket har i sin rapport til Fiskeri- og kystdepartementet vurdert flere alternativer for å eliminere forurensningen fra vraket. Kystverkets vurderinger og anbefaling er basert på fysiske undersøkelser av selve vraket og området rundt dette i 2005 og 2006, samt vurderinger innhentet fra en rekke norske og internasjonale fagmiljøer. I etterkant har imidlertid flere nye aktører kommet på banen med nye forslag til hvordan ubåten kan heves.

Risikoen forbundet med å røre på vraket og de forurensete masser på bunnen vurderes som betydelig uavhengig av metode. De hevingsforslagene som nå har kommet opp i ettertid skal få samme grundige vurdering som det de allerede utredete alternativene har fått, sier Pedersen.

Dette betyr at det ikke blir tildekking i 2007, og at arbeidet med å utrede hevingsalternativer gis høyeste prioritet i tiden fremover, avslutter fiskeri- og kystministeren.»

Eide Marine Services AS deltok på transport- og kommunikasjonskomiteens høring. Dette firmaet var ett av to bergingsfirmaer som deltok, og som framviste hevingsalternativer. Dette er bakgrunnen.

Begrunnelsen for at Fremskrittspartiet gjennom sitt representantforslag nå tar saken opp, er at Fremskrittspartiet ikke aksepterer at en av Europas ledende bergingsoperatører, som har vært på høring i transport- og kommunikasjonskomiteen, og som har presentert sin løsning, ikke skal få anledning til å levere denne løsningen i et tilbud på oppdraget, et oppdrag firmaet åpenbart er fullt ut kvalifisert for.

Denne saken er ikke et partsinnlegg fra en skuffet operatør som ikke har fått gi tilbud. Denne saken er en oppfordring fra Fremskrittspartiet til Regjeringen om å intervensere overfor fagetaten Kystverket i en sak der Stortinget aktivt og tydelig har medvirket til å peke på løsningen, og om å se vekk fra sin første konklusjon.

«Haster å starte tildekking», sa landets statsminister, Stoltenberg, da han besøkte årsmøtet i Hordaland Arbei-

derparti 17. mars 2007. Han baserte seg på råd fra Kystverket. Det er «behov for mer tid til å utrede hevingsalternativet av ubåtvraket», sa fiskeri- og kystminister Pedersen 17. april 2007. Hun baserte seg på råd som framkom i høringen om saken fra mange eksperter, ikke minst fra to bergingsfirmaer, hvorav Eide Marine Services var det ene.

Fremskrittspartiet skjønner ikke Kystverkets holdning og heller ikke Fiskeri- og kystdepartementets holdning i saken. Fra vårt ståsted ville det vært naturlig å forsikre seg om at alle de ledende operatørene som kan utføre et slikt vanskelig oppdrag, gis anledning til å gi et tilbud – særlig de som ønsker det.

Det er uforståelig hvorfor Kystverket og senere også Fiskeri- og kystdepartementet ikke har sørget for at prekvalifisering ble utvidet eller anbudsrunder ble utsatt for å sikre dette. Det spiller overhodet ingen rolle for Fremskrittspartiet om den ene ledende operatøren heter Eide eller Hansen. Her snakker vi om tiltak for å sikre at alle dyktige operatører deltar.

Fremskrittspartiet snakker også om å forsikre seg om at det i denne prosessen heller ikke har vært drevet aktiv forskjellsbehandling, der én operatør aktivt holdes utenfor, mens andre får ekstra påminnelser og ekstra varsel. Vi føler oss sikre på at Regjeringen og Fiskeri- og kystdepartementet fullt ut har muligheten til å kjøre en ny anbudsrunder om de vil. Ønsket om å få bredest mulig kompetanse blant anbyderne bør være en både god og formelt akseptabel grunn. Her er det etter Fremskrittspartiets mening ingen formelle hindringer.

Fremskrittspartiet ønsker en best mulig løsning for å få fjernet ubåten og kvikksølv fra havet ved Fedje i Hordaland. For å få en best mulig løsning må alle de beste operatørene få inngi tilbud. «Ta til vettet» må være en parlamentarisk formulering. Fremskrittspartiet oppfordrer statsråden og Regjeringen om å ta til vettet!

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jan Sahl (KrF) [13:01:55]: Jeg viser til de merknadene som Kristelig Folkeparti er med på sammen med Høyre og Venstre.

Det er beklagelig hvis en av interessentene ikke har fulgt med på de tidsfristene som gjaldt, og derfor ikke har kommet med tilbud. Vi ber i merknads form Regjeringen om, så langt det er mulig, å legge til rette slik at flest mulige kvalifiserte utøvere blir med i anbudsprosessen for heving av ubåten og fjerning av kvikksølvfaren.

For øvrig har vi tillit til at Regjeringen behandler dette på en best mulig måte. Det vil jeg gi uttrykk for på vegne av Kristelig Folkeparti.

Jeg vil ta opp det forslaget der Kristelig Folkeparti er medforlagsstiller.

Presidenten: Representanten Jan Sahl har tatt opp det forslaget han refererte til.

Jenny Klinge (Sp) [13:03:10]: Slik eg ser det, dreier denne saka seg ikkje lenger om metoden for å sikre mot

forureining frå ubåtvraket, men om at Framstegspartiet bruker eit Dokument nr. 8-forslag for å prøve å gjenopne ein anbudsprosess. Eg ville ha sett svært positivt på det om Eide Marine Services hadde levert eit tilbud, men når dei ikkje gjorde det innanfor fristen, er det faktisk ikkje transport- og kommunikasjonskomiteen sitt bord lenger.

Ein skal vere forsiktig med å påstå at Framstegspartiet her lauper ærend for eit selskap, men det er ganske spesielt at Framstegspartiet bruker eit Dokument nr. 8-forslag slik. Dersom dei hadde hatt grunn til å meine at anbudsprosessen har vore feil gjennomført, finst det eit eige kontrollorgan for slikt. Eg vil påpeike at transport- og kommunikasjonskomiteen ikkje er det organet.

Statsråd Helga Pedersen [13:04:10]: I representantforslag nr. 97 fremmer representanter fra Fremskrittspartiet følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifisering av anbydere for deltagelse i anbudskonkurranse for fjerning av kvikksølv i U864/heving av U864 i havet ved Fedje i Hordaland omgående utvides og utvidet anbudsrunder gjennomføres.»

Som begrunnelse for forslaget viser representantene til at et selskap, Eide Marine Services AS, hevder at verken dette selskapet eller bransjen som sådan var oppmerksom på den utlyste fristen 4. januar 2008 for å søke prekvalifisering for deltagelse i anbudskonkurransen.

Etter de opplysningene jeg har fått fra Kystverket, er dette ikke riktig. Invitasjonen til prekvalifisering var kunngjort i henhold til anskaffelsesregelverket, og fristen var kjent. Det viser også det faktum at seks selskaper innenfor berging, heving og undervannsoperasjoner leverte anmodning om prekvalifisering innen den fastsatte fristen. Dette var både store internasjonale bergingsselskaper og et norsk selskap som er del av et internasjonalt konsern innenfor undervannsoperasjoner.

La meg kort gå igjennom prosessen med kunngjøring av invitasjon til prekvalifisering for hevingskonkurransen og den informasjon som ble gitt om denne.

Informasjon til bergingsselskaper om konkurransen om heving er blitt formidlet på flere måter.

For det første ble invitasjon til å søke prekvalifisering kunngjort den 19. november 2007 både på den norske og den europeiske offisielle Internett-siden for utlysning av offentlige anskaffelser, i henhold til anskaffelsesregelverket. Formålet med en slik kunngjøring er å sikre at informasjon om anbudskonkurransen blir tilgjengelig for alle aktuelle leverandører. Det er imidlertid potensielle tilbyderes eget ansvar å følge med på disse nettsidene for å fange opp anskaffelser man ønsker å konkurrere om.

For det andre ble det 4. desember 2007 sendt informasjon til International Salvage Union, ISU, og enkeltelskaper tilknyttet denne organisasjonen der det generelt ble gjort oppmerksom på kunngjøringen av prekvalifisering på de norske og de europeiske Internett-sidene. Dette ble gjort rett i etterkant av et informasjonsmøte om konkurransen om heving den samme dagen. På dette møtet deltok bare ett selskap, Sonsub AS. Dette er et norsk selskap, basert i Stavanger, som er en del av et internasjonalt

konsern innenfor undervannsoperasjoner. Kystverket ville ved denne tilleggsinformasjonen sikre at det internasjonale bergingsmiljøet var oppmerksom på kunngjøringen. Anskaffelsesregelverket er ikke til hinder for at det sendes ut slik generell informasjon om at en konkurranse er kunngjort til enkeltelskaper eller bransjeorganisasjoner.

For det tredje: Selskapet som det vises til i representantforslaget, Eide Marine Services AS, deltok allerede 15. november 2007 på et informasjonsmøte hos Det Norske Veritas. Det møtet dreide seg om konkurransen om utvikling av alternative hevingsmetoder – en konkurranse som ble startet opp forut for kunngjøringen av prekvalifisering for hevingskonkurransen. På dette møtet ble det også informert om den kommende konkurransen om heving, så Eide Marine Services fikk på det møtet muntlig informasjon om den konkurransen som skulle komme. Samtlige deltakere fikk også tilgang til den Internett-siden som Det Norske Veritas etablerte for å gjøre informasjon og dokumentasjon knyttet til konkurransen om alternative hevingsløsninger tilgjengelig. På denne siden ble bl.a. presentasjoner fra det nevnte informasjonsmøtet den 4. desember 2007 om konkurransen om heving gjort tilgjengelig.

Som jeg nevnte: Til sammen seks selskaper innenfor berging, heving og undervannsarbeider leverte anmodning om prekvalifisering for konkurransen innen den fastsatte fristen. Bransjen som sådan kan derfor ikke ha vært ukjent med kunngjøringen av invitasjon til prekvalifisering. Av de seks som meldte sin interesse, ble fire selskaper prekvalifisert – alle store internasjonale aktører i bransjen.

Selskapet som representantforslaget viser til, meldte imidlertid ikke sin interesse for å bli prekvalifisert innen den kunngjorte fristen. Etter henvendelse fra selskapet den 7. januar 2008 undersøkte Kystverket om det var juridisk mulighet for å få dette selskapet med i vurderingen for prekvalifisering. Dette ble både vurdert av Kystverket og underlagt eksternt juridisk vurdering. Begge vurderingene konkluderte med at det ikke var mulig å få selskapet med uten å bryte regelverket for offentlige anskaffelser. Kystverket hadde plikt til – ikke rett til – å avvise leverandører som ikke leverer anmodning om prekvalifisering innen kunngjort frist.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [13:09:37]: Under høringen i transport- og kommunikasjonskomiteen kom det ganske klart fram at Kystverket var svært lite fornøyd med de innspillene som kom bl.a. fra Eide Marine Services, om å velge en annen løsning enn den som departementet og Kystverket for så vidt hadde anbefalt for tildekking av U-864. Og det har kommet et brev fra Norges Miljøvernforbund, som også er sendt til Miljøverndepartementet, om dette med varsling og at man nå faktisk mener at Eide Marine Services er å anse som en varsler.

Er ikke statsråden enig i at det er viktig at man får alle fakta på bordet? Kan statsråden avkrefte at det har vært slik at enkelte aktuelle selskaper har blitt kontaktet av Kystverket og Fiskeri- og kystdepartementet for å bli minnet om

at det nå er en anbudsprosess på gang, mens andre ikke har fått den samme informasjonen?

Statsråd Helga Pedersen [13:10:43]: All informasjon om denne konkurransen har vært tilgjengelig for alle aktører, og Eide Marine Services har også fått muntlig informasjon om at denne prekvalifiseringskonkurransen skulle komme. Det er det enkelte selskaps eget ansvar å følge med på den informasjonen som blir lagt ut på de Internett-sidene jeg har redegjort for.

Så har Kystverket – utover den anbudsinformasjonen som er lagt ut på Internett-sidene – vært opptatt av å gjøre miljøet oppmerksom på konkurransen, nettopp for å få inn kvalifiserte aktører. Det ble sendt ut en e-post til medlemmene av International Salvage Union og en del enkeltelskaper. Eide Marine Services fikk ved en inkurie ikke den e-posten. Men dette er altså ikke i strid med anskaffelsesregelverket eller de prosedyrene. Det er ikke forbud mot at Kystverket kan sende ut tilleggsinformasjon.

Bård Hoksrud (FrP) [13:11:53]: Jeg vil fortsatt utfordre statsråden på det viktigste her, spesielt med tanke på at både Kystverket og Fiskeri- og kystdepartementet var svært kritiske til å gå videre ut fra at man bare ønsket å dekke til kvikksølvet. Er det ikke viktig for statsråden – og det er nettopp det hele representantforslaget handler om – å sikre at man får den beste tilgjengelige løsningen, for å være trygg på at det er sikkerheten som ligger til grunn, hvis man velger et hevingsalternativ? Bakgrunnen for at man tar saken opp igjen, er jo at man er usikker. Kanskje også Eide Marine Services burde hatt den muligheten. Nå bekrefter også statsråden at Eide Marine Services ved «en inkurie», ifølge statsråden, ikke fikk den samme e-posten som en rekke andre selskaper fikk.

Statsråd Helga Pedersen [13:12:46]: For det første har Eide Marine Services fått den informasjonen de skulle hatt, på lik linje med alle andre selskaper. Og det er selskapets eget ansvar å følge med i timen. Det er jo det dette representantforslaget handler om.

Jeg er selvfølgelig svært opptatt av at vi får fram de beste tilbudene for å få fram det beste alternativet, slik at folk på Fedje og langs kysten ellers kan være sikre på at det er det tryggeste alternativet som velges. Nettopp derfor er det så viktig at vi forholder oss til anskaffelsesreglementet og ikke gjør slik som Fremskrittspartiet nå foreslår, og åpner hele prosessen på nytt, noe som kan resultere i at vi mister alle de seriøse selskapene som nå har meldt sin interesse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk. Flere har heller ikke bedt om ordet i sak nr. 14. (Votering, se side 3278)

L o d v e S o l h o l m tok her igjen over presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Stortinget skal no votere i sakene på dagens kart.

I sak nr. 1 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:61 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Morten Høglund og Per Ove Width om aktiv inntreden i NATOs rakettforsvarssystem – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 13 (2007-2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europas (OSSEs) parlamentariske forsamling for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 14 (2007-2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Europarådets parlamentariske forsamling for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 17 (2007-2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den interparlamentariske union (IPU) for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 18 (2007-2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til NATOs parlamentariske forsamling for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 19 (2007-2008) – årsrapport fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions (VEUs) parlamentariske forsamling for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 20 (2007-2008) - om årsrapport fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteene og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen for 2007 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: I sak nr. 9 ligg det ikkje føre noko voteringstema.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde tilrådd:

St.meld. nr. 13 (2007-2008) – om gjennomføring av råfiskloven og fiskeeksportloven i 2005 og 2006 – vedlegges protokollen.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre oversendt frå møtet i Odelstinget 28. april 2008. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at det innføres en adgang til å bruke skjønn ved vedtaket om inndragningens omfang ved fangst i strid med minstemålsbestemmelsene, slik at full inndragning ikke benyttes der dette etter forholdene fremstår som urimeleg.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre vart med 60 mot 46 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.25.54)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Elisabeth Røbekk Nørve på vegner av Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre oversendt frå møtet i Odelstinget 28. april 2008. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en gjennomgang av dagens regler vedrørende fangst dagbok med sikte på forenklinger.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre vart med 59 mot 49 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.26.21)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det blir votert over forslag frå stortingsrepresentant Øyvind Korsberg på vegner av Framstegspartiet oversendt frå møtet i Odelstinget 28. april 2008. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen stanse nedbyggingen av Kystvakta.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 83 mot 24 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 13.26.43)

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Under debatten er det sett fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Jan Sahl på vegner av Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, frå Bård Hoksrud, på vegner av Framstegspartiet

Det blir først votert over forslag nr. 2, frå Framstegspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifisering av anbydere for deltagelse i anbuds konkurranse for fjerning av kvikksølv i U864/heving av U864 i havet ved Fedje i Hordaland omgående utvides, og at utvidet anbudsrunde gjennomføres snarest.»

Votering:

Forslaget frå Framstegspartiet vart med 84 mot 23 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift: 13.27.16)

Presidenten: Forslag nr. 1, frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre, lyder:

«Dokument nr. 8:97 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland – vedlegges protokollen.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og tilrådinga frå komiteen.

Komiteen hadde tilrådd:

Dokument nr. 8:97 (2007-2008) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland – avvises.

Presidenten: Presidenten reknar med at Framstegspartiet no ønskjer å støtte forslaget subsidiært.

Votering:

Ved alternativ votering mellom tilrådinga frå komiteen og forslaget frå Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre vart tilrådinga vedteken med 60 mot 47 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 13.28.10)

Sak nr. 15 [13:28:20]

Referat

1. (235) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Martin Engeset, Sonja Irene

- Sjøli og Elisabeth Røbekk Nørve om utredning av forholdene for mennesker som utfører omsorgsoppgaver for egne familiemedlemmer og mottar omsorgslønn (Dokument nr. 8:113 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt arbeids- og sosialkomiteen.
2. (236) Samtykke til endring av IMF's statutter for å utvide organisasjonens investeringsmandat og for å gjennomføre en reform av kvoter og stemmerett, og om samtykke til en økning av Norges kvote i IMF (St.prp. nr. 58 (2007-2008))
3. (237) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2008 (St.prp. nr. 59 (2007-2008))
4. (238) Revidert nasjonalbudsjett 2008 (St.meld. nr. 2 (2007-2008))
Samr.: Nr. 2–4 blir sende finanskomiteen.
5. (239) Investeringar i Forsvaret (St.prp. nr. 55 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt forsvarskomiteen.
6. (240) Samfunnssikkerhet. Samvirke og samordning (St.meld. nr. 22 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt forsvarskomiteen, som legg sitt framlegg til tilråding fram for justiskomiteen til uttale før tilrådinga blir lagd fram.
7. (241) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Robert Eriksson, Jan-Henrik Fredriksen og Vigdis Giltun om en opptrappingsplan for å gjennomføre vedtatt handlingsplan for diabetes (Dokument nr. 8:114 (2007-2008))
8. (242) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Jensen, Harald T. Nesvik, Vigdis Giltun og Jan-Henrik Fredriksen om en gjennomgang av ordningen med Norsk Pasientskadeerstatning for å bedre pasientenes rettigheter og vilkår (Dokument nr. 8:115 (2007-2008))
Samr.: Nr. 7 og 8 blir sende helse- og omsorgskomiteen.
9. (243) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi (EIT) 2008-2013 (St.prp. nr. 56 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen, som legg sitt framlegg til tilråding fram for utanrikskomiteen til uttale før tilrådinga blir lagd fram.
10. (244) Kommuneproposisjonen 2009 (St.prp. nr. 57 (2007-2008))
11. (245) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Kari Lise Holmberg, Elisabeth Aspaker, Inge Lønning, Trond Helleland, Olemic Thommessen og André Oktay Dahl om å styrke personvernet og sikre en forsvarlig forvaltning av personsensitiv informasjon (Dokument nr. 8:111 (2007-2008))
12. (246) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen om å gi kommunene vetorett mot etablering av asylmottak (Dokument nr. 8:116 (2007-2008))
Samr.: Nr. 10–13 blir sende kommunal- og forvaltningskomiteen.
13. (247) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Martin Engeset om modernisering og forbedring av bostøtteordningen (Dokument nr. 8:117 (2007-2008))
Samr.: Nr. 10–13 blir sende kommunal- og forvaltningskomiteen.
14. (248) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Per Sandberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold om utarbeidelse av en reiselivsmelding (Dokument nr. 8:112 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt næringskomiteen.
15. (249) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Arne Sortevik, Ulf Leirstein, Hans Frode Kielland Asmyhr og Bård Hoksrud om en samlet plan for fullføring av utbyggingen av E18 Vinterbro - Riksgrensen i Akershus med avklart statlig finansiering (Dokument nr. 8:110 (2007-2008))
Samr.: Blir sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.

Møtet slutt kl. 13.30.
